C/2026/3896

20.7.2026.

OBAVIJEST KOMISIJE

Smjernice [1] za uredbu (EU) 2023/1115 o proizvodima koji nisu povezani s deforestacijom [2]

(C/2026/3896)

Sadržaj

Stranica

1. DEFINICIJE „STAVLJANJA NA TRŽIŠTE”, „STAVLJANJA NA RASPOLAGANJE NA TRŽIŠTU” I „IZVOZA” 3
   - (a) Stavljanje na tržište 4
   - (b) Stavljanje na raspolaganje na tržištu 4
   - (c) Izvoz 5
2. DEFINICIJE „GOSPODARSKOG SUBJEKTA”, „GOSPODARSKOG SUBJEKTA NIŽE U LANCU OPSKRBE”, „MIKRO I MALOG PRIMARNOG GOSPODARSKOG SUBJEKTA” I „TRGOVCA” 5
   - (a) Gospodarski subjekt 5
   - (b) Mikro i mali primarni gospodarski subjekt 7
   - (c) Gospodarski subjekt niže u lancu opskrbe 7
   - (d) Trgovac 7
3. DATUM STUPANJA NA SNAGU I VREMENSKI OKVIR ZA PRIMJENU 8
4. DUŽNA PAŽNJA 10
   - (a) Procjena rizika i smanjenje rizika (članci 10. i 11.) 11
   - (b) Zanemariv rizik 12
   - (c) Obveze mikro i malih primarnih gospodarskih subjekata 12
   - (d) Obveze gospodarskih subjekata niže u lancu opskrbe i trgovaca 13
   - (e) Pojednostavnjeno postupanje s dužnom pažnjom, tj. nabava robe ili proizvoda iz zemalja niskog rizika 13
   - (f) Međudjelovanje s Direktivom o dubinskoj analizi za održivo poslovanje i Uredbom o prisilnom radu .. 14
5. POJAŠNJENJE „SLOŽENOSTI LANCA OPSKRBE” 14
6. ZAKONITOST 15
   - (a) Relevantno zakonodavstvo zemlje proizvodnje 15
   - (b) Dužna pažnja u pogledu zakonitosti 17
7. OPSEG PROIZVODA 19
   - (a) Pojašnjenje – Ambalaža i ambalažni materijal 19
   - (b) Pojašnjenje – Otpad i oporabljeni i reciklirani proizvodi 20
8. REDOVITO ODRŽAVANJE SUSTAVA DUŽNE PAŽNJE 22
9. SLOŽENI PROIZVODI 22
10. ULOGA PROGRAMA CERTIFICIRANJA I PROGRAMA PROVJERE KOJU OBAVLJA TREĆA STRANA U PROCJENI I SMANJENJU RIZIKA 24
    - (a) Uloga programa certificiranja i programa provjere koju obavlja treća strana 24
    - (b) Kontekst 26

(1) Ništa u ovim smjernicama ne zamjenjuje niti nadomješta izravno upućivanje na opisane instrumente i Komisija ne prihvaća nikakvu odgovornost za gubitak ni za štetu uzrokovane pogreškama ili izjavama u njima. Samo Sud Europske unije može donositi konačne presude o tumačenju Uredbe.

(2) SL L 150, 9.6.2023., str. 206. ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/1115/oj.

11. UPOTREBA U POLJOPRIVREDNE SVRHE 27
1. Uvod 27
2. Pojašnjenje prenamjene šume u zemljište koje nije namijenjeno za poljoprivredne svrhe 28
3. Definicija „šume” 29
4. Definicija „upotrebe u poljoprivredne svrhe” i iznimke 30
(a) Pojašnjenje korištenja za potrebe poljoprivrede 30
(b) Pojašnjenje prevladavajućeg načina korištenja zemljišta 31
(c) Definicija „poljoprivrednog nasada” 32
(d) Pojašnjenje „poljoprivredno-šumarskog sustava” 32
5. Pojašnjenje korištenja zemljišta u slučaju više načina korištenja zemljišta na istom području te korištenje zemljišnih knjiga i katastarskih planova 33

UVOD

U članku 15. stavku 5. Uredbe (EU) 2023/1115 o stavljanju na raspolaganje na tržištu Unije i izvozu iz Unije određene robe i određenih proizvoda povezanih s deforestacijom i degradacijom šuma te o stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 995/2010 (dalje u tekstu „EUDR”) utvrđeno je da Komisija može sastaviti smjernice kako bi se olakšala usklađena provedba Uredbe.

Svrha je ovih smjernica pružiti informacije o određenim aspektima EUDR-a. One ne zamjenjuju, ne dodaju niti mijenjaju odredbe EUDR-a, kojima se utvrđuju pravne obveze. Ne bi se trebale tumačiti odvojeno; moraju se koristiti zajedno sa zakonodavstvom, a ne kao „samostalan” referentni dokument.

Međutim, ove su smjernice koristan referentni materijal za sve koji se moraju uskladiti s EUDR-om jer se u njima dodatno pojašnjavaju određeni dijelovi zakonodavnog teksta, što znači da mogu pomoći gospodarskim subjektima i trgovcima. Mogu pomoći i nacionalnim nadležnim tijelima i provedbenim tijelima te nacionalnim sudovima u postupku provedbe i izvršenja EUDR-a.

O pitanjima iz ovog dokumenta raspravljalo se i na njih se odgovorilo u suradnji s imenovanim predstavnicima država članica. Odgovori na druga pitanja mogu se dodati nakon što se stekne više iskustva u primjeni EUDR-a, a u tom bi se slučaju smjernice revidirale u skladu s time.

Za sva pitanja iz ovih smjernica treba napomenuti da se u skladu s uvodnom izjavom 43. definicije Uredbe temelje na radu Organizacije za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih naroda (FAO), Međuvladinog panela o klimatskim promjenama (IPCC), Programa Ujedinjenih naroda za zaštitu okoliša (UNEP) i Međunarodne unije za očuvanje prirode (IUCN).

Treće izdanje smjernica jasnije je, među ostalim, u pogledu rokova primjene i preciznosti odredaba za gospodarske subjekte i trgovce, čime se olakšavaju jednostavna i učinkovita dužna pažnja i sljedivost. Trebalo bi ih čitati zajedno s često postavljenim pitanjima, koja sadržavaju dodatne primjere i odgovore na pitanja brojnih dionika.

Načelo proporcionalnosti jedno je od općih načela prava Unije koje se primjenjuje na tumačenje i provedbu zakonodavstva Unije ([3]), što uključuje provedbu odredaba akata Unije u državama članicama, uzimajući u obzir i relevantne odredbe Ugovora.

1. DEFINICIJE „STAVLJANJA NA TRŽIŠTE”, „STAVLJANJA NA RASPOLAGANJE NA TRŽIŠTU” I „IZVOZA”

Relevantno zakonodavstvo:

EUDR – članak 2. – Definicije; članak 4. – Obveze gospodarskih subjekata; članak 4.a – Pojednostavnjeni režim za mikro i male primarne gospodarske subjekte; članak 5. – Obveze gospodarskih subjekata niže u lancu opskrbe i trgovaca.

Obveze gospodarskih subjekata iz članaka 4. i 4.a i obveze gospodarskih subjekata niže u lancu opskrbe iz članka 5. primjenjuju se kad su relevantni proizvodi namijenjeni „stavljanju na tržište” ili „izvozu” ili se „stavljaju na tržište” ili „izvoze”. Obveze trgovaca iz članka 5. primjenjuju se kad su relevantna roba ili relevantni proizvodi namijenjeni „stavljanju na raspolaganje na tržištu” ili se „stavljaju na raspolaganje na tržištu”.

Pregled scenarija u kojem se objašnjavaju obveze gospodarskih subjekata, gospodarskih subjekata niže u lancu opskrbe i trgovaca pri stavljanju na tržište Unije, stavljanju na raspolaganje na tržištu Unije ili izvozu relevantnih proizvoda s tržišta Unije nalazi se u dokumentu s infografikom lanca opskrbe prema EUDR-u.

([3]) Dodatne pojedinosti povezane s provedbom potražite i u odgovorima na najčešća pitanja koji su dostupni ovdje: Provedba Uredbe o deforestaciji – Europska komisija (europa.eu).

(a) **Stavljanje na tržište**

U skladu s člankom 2. točkom 16. relevantna roba ili relevantni proizvod „stavlja se na tržište” ako se **prvi put** stavlja na raspolaganje na tržištu Unije. Relevantna roba ili relevantni proizvodi koji su već stavljeni na tržište Unije nisu obuhvaćeni tom definicijom. Pojam „stavljanje na tržište” odnosi se na svaku pojedinu relevantnu robu ili proizvod, a ne na vrstu proizvoda, neovisno o tome je li proizveden kao zasebna jedinica ili serija.

(b) **Stavljanje na raspolaganje na tržištu**

U skladu s člankom 2. točkom 18. relevantni proizvod „stavlja se na raspolaganje na tržištu” ako se **isporučuje**:

— **za distribuciju, potrošnju ili upotrebu na tržištu Unije** – to znači da relevantni proizvod ili roba, nakon što su uzgojeni ili proizvedeni u EU-u, moraju biti fizički prisutni u EU-u ili uvezeni u EU i podvrgnuti carinskom postupku „puštanja u slobodni promet”. Kad je riječ o relevantnim proizvodima uvezenima u EU, oni ne stječu status „robe Unije” prije nego što se unesu na carinsko područje Unije i carina ih pusti u slobodni promet. Za relevantne proizvode podvrgnute drugim carinskim postupcima osim „puštanja u slobodni promet” (npr. carinsko skladištenje, unutarnja proizvodnja, privremeni uvoz, provoz) ne smatra se da su stavljeni na tržište na temelju EUDR-a;

i

— **u okviru trgovačke djelatnosti** – to znači djelatnost koja se odvija u poslovnom kontekstu, kako je definirano u članku 2. točki 19. Trgovačke djelatnosti mogu se odvijati uz naknadu ili besplatno. Područjem primjene EUDR-a obuhvaćene su i opskrba nekomercijalnih potrošača i djelatnosti za koje nema naknade (npr. za donacije ili pro bono djelatnosti). Uredbom se ne nameću zahtjevi za nekomercijalne potrošače jer su privatna upotreba i potrošnja izvan područja primjene EUDR-a.

Stoga bi **„stavljanje na raspolaganje na tržištu”** trebalo tumačiti kao aktivnost u kojoj trgovac isporučuje relevantne proizvode na tržištu Unije (i) za distribuciju, potrošnju ili upotrebu i (ii) u okviru svoje trgovačke djelatnosti.

Stoga bi **„stavljanje na tržište”** trebalo tumačiti kao aktivnost u kojoj gospodarski subjekt stavlja relevantni proizvod na raspolaganje na tržištu Unije (i) za distribuciju, potrošnju ili upotrebu, (ii) prvi put i (iii) u okviru svoje trgovačke djelatnosti.

Kombinirane definicije „gospodarskog subjekta”, „mikro i malog primarnog gospodarskog subjekta”, „gospodarskog subjekta niže u lancu opskrbe” (članak 2. točke 15., 15.a i 15.b EUDR-a) i „u okviru trgovačke djelatnosti” (članak 2. točka 19. EUDR-a) podrazumijevaju da će svaka osoba koja stavlja relevantni proizvod na tržište

(a) za distribuciju komercijalnim ili nekomercijalnim potrošačima, što znači, na primjer, za prodaju ili besplatno;

(b) u svrhu obrade; ili

(c) za upotrebu u vlastitom poslovanju

podlijegati EUDR-u.

Stoga bi **„relevantne proizvode koji ulaze na tržište”** trebalo tumačiti kao relevantne proizvode koji su istodobno:

— deklarirani za stavljanje u carinski postupak „puštanja u slobodni promet” i namijenjeni stavljanju na tržište Unije. Samo za proizvode koje carina pusti u slobodni promet smatra se da su stavljeni na tržište Unije. Drugi carinski postupci osim „puštanja u slobodni promet” (npr. carinsko skladištenje, unutarnja proizvodnja, privremeni uvoz itd.) nisu obuhvaćeni područjem primjene EUDR-a,

i

— namijenjeni za stavljanje na tržište Unije, tj. isporučuju se „u okviru trgovačke djelatnosti” (B2B i B2C).

— EUDR se ne primjenjuje na proizvode namijenjene izravno za privatnu upotrebu ili potrošnju (C2C) na carinskom području Unije (npr. ako pojedinac donese takve proizvode s putovanja izvan EU-a za privatnu upotrebu ili potrošnju).

(c) **Izvoz**

U skladu s člankom 2. točkom 37. „izvoz” se odnosi na carinski postupak izvoza kako je utvrđen u članku 269. Uredbe (EU) br. 952/2013 ([4]) i odnosi se na robu Unije koja se iznosi iz carinskog područja Unije.

U članku 269. Uredbe (EU) br. 952/2013 navodi se da se postupak izvoza ne primjenjuje na: (a) robu koja je stavljena u postupak vanjske proizvodnje; (b) robu koja se iznosi iz carinskog područja Unije nakon što je stavljena u postupak upotrebe u posebne svrhe; (c) robu isporučenu za opskrbu zrakoplova ili broda, oslobođenu od PDV-a ili trošarina, bez obzira na odredište zrakoplova ili broda, za što je potreban dokaz takve opskrbe; (d) robu koja je stavljena u postupak unutarnjeg provoza; (e) robu koja se privremeno premješta izvan carinskog područja Unije u skladu s člankom 155. Uredbe (EU) br. 952/2013.

Ponovni izvoz kako je utvrđen u članku 270. Uredbe (EU) br. 952/2013 nije obuhvaćen područjem primjene EUDR-a. Ponovni izvoz u tom pogledu znači da relevantna roba ili relevantni proizvod nije stekao status „robe Unije” i da se iznosi iz carinskog područja Unije nakon podnošenja npr. deklaracije za ponovni izvoz.

Stoga bi „relevantne proizvode koji napuštaju tržište” trebalo tumačiti kao relevantne proizvode koji su deklarirani za stavljanje u carinski postupak „izvoza” u okviru trgovačke djelatnosti.

2. **DEFINICIJE „GOSPODARSKOG SUBJEKTA”, „GOSPODARSKOG SUBJEKTA NIŽE U LANCU OPSKRBE”, „MIKRO I MALOG PRIMARNOG GOSPODARSKOG SUBJEKTA” I „TRGOVCA”**

Relevantno zakonodavstvo:

EUDR – članak 2. – Definicije; članak 7. – Stavljanje na tržište koje obavljaju gospodarski subjekti koji imaju poslovni nastan u trećim zemljama

Za svaki relevantni proizvod mora se utvrditi je li fizička ili pravna osoba gospodarski subjekt, gospodarski subjekt niže u lancu opskrbe ili trgovac. Ako stavlja na tržište, izvozi i/ili stavlja na raspolaganje na tržištu više relevantnih proizvoda, ta osoba može, ovisno o položaju u lancu opskrbe svakog proizvoda, istovremeno imati više uloga.

(a) **Gospodarski subjekt**

U skladu s člankom 2. točkom 15. **gospodarski subjekt** je fizička ili pravna osoba koja:

— stavlja relevantne proizvode na tržište ili ih izvozi,

— u okviru trgovačke djelatnosti. i

— nije gospodarski subjekt niže u lancu opskrbe.

Kako bi se omogućila dosljedna identifikacija gospodarskih subjekata, moguće je razlikovati njihove uloge prema tome kako se njihovi relevantni proizvodi stavljaju na tržište Unije, što se razlikuje ovisno o tome jesu li proizvedeni unutar ili izvan EU-a.

— Kad je riječ o relevantnim proizvodima proizvedenima u skladu s člankom 2. točkom 14. **unutar EU-a**, gospodarski subjekt obično je osoba koja ih distribuira nakon što se proizvedu.

([4]) Uredba (EU) br. 952/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 9. listopada 2013. o Carinskom zakoniku Unije (SL L 269, 10.10.2013., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/952/oj).

— Kad je riječ o relevantnoj robi ili relevantnim proizvodima proizvedenima **izvan EU-a**:

  — gospodarski subjekt je, općenito, osoba koja djeluje kao uvoznik kad su relevantna roba ili relevantni proizvodi deklarirani za stavljanje u carinski postupak „puštanja u slobodni promet”. Uvoznik je osoba navedena u odgovarajućem podatkovnom elementu carinske deklaracije, ako je primjenjivo:

    — „uvoznik” u podatkovnom elementu 13 04 000 000 (Prilog B Delegiranoj uredbi (EU) 2015/2446 ([5]));

    — podatkovni element DE 3/15 u prethodnoj verziji modela carinskih podataka EU-a (EUCDM);

    — „primatelj” u polju 8. jedinstvene carinske deklaracije;

  — ako osoba koja djeluje kao uvoznik, kad se relevantna roba ili relevantni proizvodi deklariraju za stavljanje u carinski postupak „puštanja u slobodni promet”, nema poslovni nastan u EU-u, prva fizička ili pravna osoba s poslovnim nastanom u EU-u koja relevantne proizvode stavlja na raspolaganje na tržištu također se smatra gospodarskim subjektom, tj. iako nije gospodarski subjekt u skladu s definicijom utvrđenom u članku 2. točki 15. ili 15.a, na nju se primjenjuju obveze gospodarskog subjekta u skladu s člankom 7. Taj se zahtjev nadovezuje na uobičajenu obvezu gospodarskog subjekta s poslovnim nastanom izvan Unije i njime se nastoji osigurati da u EU-u uvijek postoji jedan odgovorni akter;

  — ako se relevantni proizvod stavlja u carinski postupak „puštanja u slobodni promet” i isporučuje izravno krajnjem potrošaču (npr. u slučaju internetske prodaje ili prodaje na daljinu), potrošač (tj. fizička osoba koja djeluje u svrhe koje nisu povezane s njezinom trgovačkom, poslovnom, obrtničkom ili profesionalnom djelatnošću) nikad nije gospodarski subjekt na temelju EUDR-a, čak i ako je na carinskoj deklaraciji deklariran kao „uvoznik”. Gospodarski subjekt je osoba koja stvarno isporučuje proizvod u okviru trgovačke djelatnosti u smislu članka 2. točaka 18. i 19., npr. proizvođač, prodavatelj, internetski trgovac na malo ili pružatelj usluga provođenja narudžbi. Dodatne informacije o specifičnostima e-trgovine dostupne su u često postavljenim pitanjima.

— Kad je riječ o relevantnim proizvodima koji se **uvoze** u EU, definicija „gospodarskog subjekta” neovisna je o promjeni vlasništva nad proizvodom i drugim ugovornim aranžmanima.

— U slučaju stavljanja **domaćeg** proizvoda na tržište, gospodarski subjekt obično je osoba koja je u trenutku prodaje vlasnik robe ili proizvoda, no to može ovisiti o pojedinačnim okolnostima ugovornog sporazuma. Ako osoba sklopi ugovor kojim ovlašćuje drugu ugovornu stranku za proizvodnju relevantne robe, ugovorna stranka koja obavlja proizvodnju smatra se gospodarskim subjektom ako samim činom proizvodnje izravno i automatski postane vlasnik proizvoda (npr. putem sječe stabala ili nakon teljenja). To nije slučaj ako je primjenjivim nacionalnim pravom ili ugovorom predviđeno da fizička ili pravna osoba nakon proizvodnje prenosi pravo vlasništva na drugu ugovornu stranku (vidjeti presudu C-370/23 od 21. studenog 2024 ([6]).).

— Kad je riječ o relevantnim proizvodima koji se **izvoze** iz Unije, gospodarski subjekt obično je osoba koja djeluje kao izvoznik kad se relevantni proizvodi deklariraju za stavljanje u carinski postupak izvoza. Izvoznik je osoba navedena u odgovarajućem podatkovnom elementu carinske deklaracije, ako je primjenjivo:

  — „izvoznik” u podatkovnom elementu 13 01 000 000 (Prilog B Delegiranoj uredbi (EU) 2015/2446),

  — podatkovni element DE 3/1 u prethodnoj verziji modela carinskih podataka EU-a (EUCDM),

  — „pošiljatelj/izvoznik” u polju 2. jedinstvene carinske deklaracije.

([5]) Delegirana uredba Komisije (EU) 2015/2446 od 28. srpnja 2015. o dopuni Uredbe (EU) br. 952/2013 Europskog parlamenta i Vijeća o detaljnim pravilima koja se odnose na pojedine odredbe Carinskog zakonika Unije (SL L 343, 29.12.2015., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2015/2446/oj).

([6]) ECLI:EU:C:2024:972.

Pružatelji usluga, koji nude usluge logističke ili tehničke podrške, na primjer otpremnici, brodski agenti ili carinski zastupnici, koji nemaju vlasništvo ili slična prava nad proizvodima kojima rukuju, nisu ni „gospodarski subjekti" ni „trgovci" za potrebe Uredbe ako proizvode ne stavljaju na tržište, ne stavljaju na raspolaganje na tržištu ili ne izvoze.

Uloga i obveze gospodarskih subjekata dodatno su objašnjene uz pomoć scenarija u dokumentu s infografikom lanca opskrbe prema EUDR-u i u često postavljenim pitanjima.

(b) **Mikro i mali primarni gospodarski subjekt**

U skladu s člankom 2. točkom 15.a **mikro i mali primarni gospodarski subjekt** je fizička osoba ili mikropoduzeće ili malo poduzeće, u smislu članka 3. stavka 1. odnosno članka 3. stavka 2. prvog podstavka Direktive 2013/34/EU, bez obzira na njihov pravni oblik, s poslovnim nastanom u zemlji koja je razvrstana u kategoriju niskog rizika u skladu s člankom 29. EUDR-a:

i. koji izravno stavljaju na tržište ili izvoze relevantne proizvode;

ii. koje je taj gospodarski subjekt sam uzgojio, požnjeo, dobio ili hranio na relevantnim zemljišnim česticama ili, u slučaju goveda, u objektima lociranima u toj zemlji;

iii. u okviru trgovačke djelatnosti.

To uključuje subjekte koji premašuju ograničenja najmanje dvaju od triju kriterija utvrđenih u članku 3. stavku 1. i članku 3. stavku 2. prvom podstavku Direktive 2013/34/EU, ali koji mogu dokazati da dijelovi njihove ukupne bilance, neto prihoda i prosječnog broja zaposlenika tijekom financijske godine koji se odnose na relevantnu robu i relevantne proizvode ne prelaze ograničenja najmanje dvaju od triju tih kriterija.

Pojam „mikro i mali primarni gospodarski subjekt" je podskup definicije „gospodarski subjekt" kako je utvrđena u članku 2. točki 15. Za potrebe ovih smjernica, osim ako je navedeno drukčije, svako upućivanje na „gospodarski subjekt" trebalo bi tumačiti tako da uključuje pojam „mikro i mali primarni subjekt".

Uloga i obveze mikro i malih primarnih gospodarskih subjekata dodatno su objašnjene uz pomoć scenarija u dokumentu s infografikom lanca opskrbe prema EUDR-u i u često postavljenim pitanjima.

(c) **Gospodarski subjekt niže u lancu opskrbe**

U skladu s člankom 2. točkom 15.b **gospodarski subjekt niže u lancu opskrbe** je fizička ili pravna osoba koja:

— stavlja na tržište ili izvozi relevantne proizvode izrađene od relevantnih proizvoda,

— koji su svi obuhvaćeni izjavom o postupanju s dužnom pažnjom ili pojednostavnjenom izjavom,

— u okviru trgovačke djelatnosti.

Stoga je gospodarski subjekt niže u lancu opskrbe osoba koja stavlja na tržište ili izvozi relevantni proizvod izrađen od drugih relevantnih proizvoda, koji su svi obuhvaćeni izjavom o postupanju s dužnom pažnjom ili pojednostavnjenom izjavom. To bi u pravilu uključivalo stavljanje na tržište relevantnog proizvoda razvrstanog pod novu oznaku HS, izrađenog od drugih relevantnih proizvoda (npr. sastavnih dijelova ili sirovina) koji su već obuhvaćeni izjavom o postupanju s dužnom pažnjom ili pojednostavnjenom izjavom. U slučaju izvoza uloga gospodarskog subjekta niže u lancu opskrbe određuje se izvozom relevantnog proizvoda koji je prethodno bio obuhvaćen izjavom o postupanju s dužnom pažnjom ili pojednostavnjenom izjavom ili izvozom relevantnog proizvoda izrađenog od drugih relevantnih proizvoda (npr. sastavnih dijelova ili sirovina) koji su prethodno bili obuhvaćeni izjavom o postupanju s dužnom pažnjom ili pojednostavnjenom izjavom.

Na primjer, proizvođač čokolade koji kupuje kakao u zrnu (oznaka HS 1801 00, uključeno u opseg) na tržištu Unije i zatim proizvodi čokoladu u rebrima (oznaka HS 1806, uključeno u opseg) i stavlja je na tržište Unije ili izvozi smatra se gospodarskim subjektom niže u lancu opskrbe.

Uloga i obveze gospodarskih subjekata niže u lancu opskrbe dodatno su objašnjene uz pomoć scenarija u dokumentu s infografikom lanca opskrbe prema EUDR-u i u često postavljenim pitanjima.

(d) **Trgovac**

— U skladu s člankom 2. točkom 17. **trgovac** je svaka osoba u lancu opskrbe osim gospodarskog subjekta ili gospodarskog subjekta niže u lancu opskrbe koja: stavlja relevantne proizvode na raspolaganje na tržištu,

— u okviru trgovačke djelatnosti.

Trgovac je stoga svaki pravni subjekt koji nije obuhvaćen definicijama gospodarskog subjekta ili gospodarskog subjekta niže u lancu opskrbe (vidjeti prethodno navedeno) i koji ne stavlja proizvod na tržište, nego ga samo stavlja na raspolaganje na tržištu, kako je definirano u članku 2. točki 18.

Uloga i obveze trgovaca dodatno su objašnjene uz pomoć scenarija u dokumentu s infografikom lanca opskrbe prema EUDR-u i u često postavljenim pitanjima.

3. **DATUM STUPANJA NA SNAGU I VREMENSKI OKVIR ZA PRIMJENU**

Relevantno zakonodavstvo:

EUDR – članak 1. stavak 2. – Predmet i područje primjene; članak 37. – Stavljanje izvan snage; članak 38. – Stupanje na snagu i datum početka primjene

EUDR je stupio na snagu 29. lipnja 2023. Većina obveza za gospodarske subjekte, gospodarske subjekte niže u lancu opskrbe i trgovce te nadležna tijela, uključujući one iz članaka od 3. do 13., članaka od 16. do 24. i članaka 26., 31. i 32., primjenjuje se od **30. prosinca 2026.** u skladu s Uredbom (EU) 2025/2650 ([7]) o izmjeni odredaba EUDR-a koje se odnose na datum početka primjene.

Za gospodarske subjekte koji su osnovani kao **mikropoduzeća ili mala poduzeća** do 31. prosinca 2024. (u skladu s člankom 3. stavkom 1. odnosno člankom 3. stavkom 2. prvim podstavkom Direktive 2013/34/EU) obveze iz članaka od 3. do 13., članaka od 16. do 24. i članaka 26., 31. i 32. primjenjuju se od **30. lipnja 2027.**, osim u pogledu proizvoda obuhvaćenih Prilogom Uredbi (EU) br. 995/2010 o utvrđivanju obveza gospodarskih subjekata koji stavljaju u promet drvo i proizvode od drva ([8]) (EUTR). To znači da postoji **prijelazno razdoblje** između stupanja na snagu Uredbe (29. lipnja 2023.) i početka primjene (30. prosinca 2026., odgođeno do 30. lipnja 2027. za mala poduzeća ili mikropoduzeća koja su osnovana do 31. prosinca 2024.) u kojem se gospodarski subjekti i trgovci koji u prijelaznom razdoblju stavljaju na tržište Unije, stavljaju na raspolaganje na tržištu Unije ili izvoze s tržišta Unije relevantnu robu i proizvode izuzimaju od glavnih obveza na temelju EUDR-a.

Sljedeća se pravila primjenjuju na svu robu i povezane relevantne proizvode, **osim drva i proizvoda od drva obuhvaćenih Prilogom EUTR-u** (detaljna objašnjenja navedena su u odjeljku 9. dokumenta s često postavljenim pitanjima):

— Ako se relevantna roba ili relevantni proizvod stavljaju na tržište tijekom prijelaznog razdoblja koje se primjenjuje na odgovarajućeg gospodarskog subjekta, obveze iz EUDR-a ne primjenjuju se na gospodarskog subjekta.

— Nadalje, svi relevantni proizvodi koje su na tržište ili na raspolaganje na tržištu stavili gospodarski subjekti niže u lancu opskrbe ili trgovci nakon početka primjene i koji su u cijelosti proizvedeni od robe ili proizvoda stavljenih na tržište tijekom prijelaznog razdoblja neće podlijegati obvezama iz EUDR-a. To znači i da će se zbog odgođenog datuma početka primjene za **mala poduzeća i mikropoduzeća** (30. lipnja 2027.), u slučaju stavljanja na tržište, od obveza iz EUDR-a izuzeti i gospodarski subjekti i trgovci niže u lancu opskrbe koji trguju tim proizvodima ili proizvodima dobivenima od njih.

— U prethodno opisanim slučajevima obveza gospodarskih subjekata bit će ograničena na prikupljanje dovoljno uvjerljivih i provjerljivih dokaza kojima se dokazuje da je relevantni proizvod prvotno stavljen na tržište prije (odgođenog) početka primjene Uredbe.

— Kad je riječ o **dijelovima relevantnog dobivenog proizvoda** koji su proizvedeni od drugih relevantnih proizvoda stavljenih na tržište od 30. prosinca 2026. (ili koje su od 30. lipnja 2027. na tržište stavila mikropoduzeća ili mala poduzeća), gospodarski subjekti i gospodarski subjekti niže u lancu opskrbe koji stavljaju proizvode na tržište i trgovci podlijegat će standardnim obvezama iz Uredbe neovisno o tome što bi neki drugi dijelovi mogli biti obuhvaćeni prijelaznim razdobljem.

([7]) SL L, 2025/2650, 23.12.2025., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2025/2650/oj.
([8]) SL L 295, 12.11.2010, p. 23, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2010/995/oj.

EUDR se u skladu sa svojim **člankom 1. stavkom 2.**ne primjenjuje ako su relevantni proizvodi **proizvedeni** prije 29. lipnja 2023. Vrijeme i mjesto proizvodnje odnose se na datum i mjesto proizvodnje relevantne robe, što se odnosi i na robu i na dobivene proizvode. U većini slučajeva datum proizvodnje bit će trenutak u kojem je proizvod dobiven, uz iznimku **proizvoda dobivenih od goveda**, za koje je relevantno vrijeme proizvodnje datum kad se govedo otelilo.

U tablici u nastavku navedeno je zakonodavstvo koje se primjenjuje na relevantne proizvode obuhvaćene područjem primjene Uredbe (EU) 2023/1115, uz iznimku drva i proizvoda od drva obuhvaćenih Prilogom EUTR-u:

		Datum stavljanja relevantne robe ili relevantnog proizvoda na tržište EU-a	
Relevantni proizvodi	Datum proizvodnje relevantne robe	Prije 30. prosinca 2026. te prije 30. lipnja 2027. za mikro i male gospodarske subjekte	Od 30. prosinca 2026. (uključivo) za velika i srednja poduzeća te od 30. lipnja 2027. (uključivo) za mikro i male gospodarske subjekte
Goveda, kakao, kava, palma uljarica, kaučuk i proizvodi od soje navedeni u Prilogu I. Uredbi (EU) 2023/1115	Prije 29. lipnja 2023.	Uredba (EU) 2023/1115 (EUDR) nije primjenjiva.	Uredba (EU) 2023/1115 (EUDR) nije primjenjiva.
	Od 29. lipnja 2023. (uključivo)	Uredba (EU) 2023/1115 (EUDR) nije primjenjiva.	**Uredba (EU) 2023/1115 (EUDR) je primjenjiva.**
Drvni proizvodi navedeni u Prilogu I. Uredbi (EU) 2023/1115 koji nisu navedeni u Prilogu Uredbi (EU) br. 995/2010 (EUTR)	Prije 29. lipnja 2023.	Uredba (EU) 2023/1115 (EUDR) nije primjenjiva.	Uredba (EU) 2023/1115 (EUDR) nije primjenjiva.
	Od 29. lipnja 2023. (uključivo)	Uredba (EU) 2023/1115 (EUDR) nije primjenjiva.	**Uredba (EU) 2023/1115 (EUDR) je primjenjiva.**

Na **drvo i proizvode od drva** obuhvaćene Prilogom EUTR-u primjenjuju se posebna pravila u skladu s člankom 37. stavkom 3. EUDR-a:

— Kad je riječ o drvu i proizvodima od drva proizvedenima (posječenima) prije 29. lipnja 2023. i:

  — stavljenima na tržište prije 30. prosinca 2026., takvi proizvodi i proizvodi dobiveni od njih moraju biti u skladu s pravilima EUTR-a; ako dobiveni proizvodi nisu obuhvaćeni Prilogom EUTR-u, ti su proizvodi izuzeti iz EUTR-a i EUDR-a,

  — stavljenima na tržište od 30. prosinca 2026. do 31. prosinca 2029.: ako su obuhvaćeni Prilogom EUTR-u (vidjeti prethodno navedeno), na proizvode se i dalje primjenjuju pravila EUTR-a

  — stavljenima na tržište od 31. prosinca 2029., takvi proizvodi i proizvodi dobiveni od njih moraju biti u skladu s člankom 3. EUDR-a.

— Kad je riječ o drvu i proizvodima od drva proizvedenima od 29. lipnja 2023. do 30. prosinca 2026. i:

  — stavljenima na tržište prije 30. prosinca 2026., takvi proizvodi i proizvodi dobiveni od njih moraju biti u skladu s pravilima EUTR-a; ako dobiveni proizvodi nisu obuhvaćeni Prilogom EUTR-u, ti su proizvodi izuzeti iz EUTR-a i EUDR-a,

  — stavljenima na tržište od 30. prosinca 2026., takvi proizvodi i proizvodi dobiveni od njih moraju biti u skladu s pravilima EUDR-a.

— Drvo i proizvodi od drva proizvedeni (posječeni) od 30. prosinca 2026. moraju biti u skladu s pravilima EUDR-a.

U tablici u nastavku navedeno je zakonodavstvo koje se primjenjuje na proizvode od drva obuhvaćene Prilogom Uredbi (EU) br. 995/2010:

		Datum stavljanja relevantne robe ili relevantnog proizvoda na tržište EU-a		
Relevantni proizvodi	Datum proizvodnje	Prije 30. prosinca 2026.	Od 30. prosinca 2026. (uključivo) do 30. prosinca 2029. (uključivo)	Od 31. prosinca 2029. (uključivo)
Drvo i proizvodi od drva navedeni u Prilogu Uredbi (EU) br. 995/2010 (EUTR)	Prije 29. lipnja 2023.	Uredba (EU) br. 995/2010 (EUTR)	Uredba (EU) br. 995/2010 (EUTR)	**Uredba (EU) 2023/1115 (EUDR)**
	Od 29. lipnja 2023. (uključivo)	Uredba (EU) br. 995/2010 (EUTR)	**Uredba (EU) 2023/1115 (EUDR)**	**Uredba (EU) 2023/1115 (EUDR)**

Primjer pitanja i odgovora: Je li za papirnate proizvode koji se stavljaju na tržište od 30. prosinca 2026., ali su proizvedeni od drva koje je posječeno i stavljeno na tržište u razdoblju od 29. lipnja 2023. do 30. prosinca 2026., potrebno priložiti izjavu o postupanju s dužnom pažnjom ili pojednostavnjenu izjavu?

U takvim slučajevima posječeno drvo i proizvodi proizvedeni od takvog drva moraju biti u skladu s EUTR-om. Nije im potrebno priložiti izjavu o postupanju s dužnom pažnjom ni pojednostavnjenu izjavu jer se taj zahtjev primjenjuje na proizvode obuhvaćene područjem primjene EUDR-a.

4. **DUŽNA PAŽNJA**

Relevantno zakonodavstvo:

EUDR – članak 2. točka 26. – Definicije; članci 4., 4.a i 5. – Obveze gospodarskih subjekata, gospodarskih subjekata niže u lancu opskrbe i trgovaca; članak 8. – Dužna pažnja; članak 9. – Zahtjevi u pogledu informacija; članak 10. – Procjena rizika

U skladu s člankom 4. stavkom 1. **svi** gospodarski subjekti, uključujući mikro i male primarne gospodarske subjekte i subjekte na koje se primjenjuje pojednostavnjeno postupanje s dužnom pažnjom u skladu s člankom 13. moraju postupati s dužnom pažnjom u skladu s člankom 8. prije stavljanja relevantnih proizvoda na tržište ili njihova izvoza kako bi dokazali da su relevantni proizvodi usklađeni s člankom 3. U tu svrhu i u skladu s člankom 12. stavkom 1. gospodarski subjekti dužni su uspostaviti i ažurirati okvir postupaka i mjera – „sustav dužne pažnje”.

U skladu sa zahtjevima u pogledu dužne pažnje utvrđenima u članku 8. gospodarski subjekti obvezni su:

— od svakog dobavljača prikupiti informacije, dokumente i, prema potrebi, podatke o relevantnim proizvodima na koje se primjenjuje EUDR (navedenima u Prilogu I.) u skladu s člancima 8. i 9.,

— provjeriti i analizirati te informacije zajedno s drugim kontekstualnim informacijama i na temelju toga provesti **procjenu rizika** u skladu s člankom 10., i

— donijeti **mjere za smanjenje rizika** u skladu s člankom 11., osim ako se u procjeni rizika provedenoj u skladu s člankom 10. zaključi da ne postoji rizik od neusklađenosti relevantnih proizvoda ili da je rizik zanemariv.

Gospodarski subjekti odgovorni su za temeljito ispitivanje i analizu vlastitih poslovnih aktivnosti, što zahtijeva prikupljanje informacija, podataka i dokumenata potrebnih za ispunjavanje zahtjeva u pogledu informacija iz članka 9., njihovu analizu u sklopu procjene rizika (članak 10.) i, prema potrebi, donošenje mjera za smanjenje rizika (članak 11.), osim ako se procijeni da je rizik od neusklađenosti zanemariv.

Svi gospodarski subjekti, uključujući mikro i male primarne gospodarske subjekte i subjekte na koje se primjenjuje pojednostavnjeno postupanje s dužnom pažnjom u skladu s člankom 13., obvezni su ispuniti zahtjeve u pogledu informacija utvrđene u članku 9.

Gospodarski subjekti, uključujući mikro i male primarne gospodarske subjekte, koji stavljaju na tržište ili izvoze relevantne proizvode proizvedene u zemljama niskog rizika i na koje se primjenjuju obveze pojednostavnjenog postupanja s dužnom pažnjom u skladu s člankom 13. ne moraju ispuniti obveze iz članaka 10. i 11. kako bi postigli zanemariv rizik, osim ako dobiju ili saznaju informacije koje upućuju na to da postoji rizik da relevantni proizvod koji namjeravaju staviti na tržište ili izvoziti neće biti usklađen s Uredbom. Za više pojedinosti vidjeti točke (c) i (e).

(a) **Procjena rizika i smanjenje rizika (članci 10. i 11.)**

Gospodarski subjekti koji moraju provesti procjenu rizika i smanjenje rizika u skladu s člancima 10. i 11. moraju navesti kriterije procjene rizika u svojem sustavu dužne pažnje u skladu s člankom 10. stavkom 2. koje razmatraju u odnosu na relevantne proizvode koje namjeravaju staviti na tržište Unije ili izvoziti s njega. Stoga kriteriji procjene rizika moraju biti prilagođeni relevantnim proizvodima koje gospodarski subjekt namjerava staviti na tržište ili izvoziti s tržišta.

Prikupljanje podataka, procjena rizika i smanjenje rizika moraju biti uzročno povezani i odražavati značajke poslovnih aktivnosti gospodarskog subjekta i lanaca opskrbe relevantnih proizvoda.

U članku 10. stavku 2. utvrđuju se dodatne kontekstualne informacije potrebne za procjenu razine rizika, kao što je stanje šuma u zemlji proizvodnje.

Ako su proizvodi proizvedeni od robe dobivene iz više izvora ili geolokacija, potrebno je procijeniti rizik za svaki izvor ili geolokaciju.

Na temelju prikupljenih podataka moraju se provesti precizno definirane zadaće analize rizika i utvrditi kategorije rizika, kao i potrebne povezane mjere za smanjenje rizika. Gospodarski subjekti mogu procijeniti razinu rizika samo na pojedinačnoj osnovi jer ona ovisi o nizu čimbenika.

Procjena rizika može se provesti na više načina, ali gospodarski subjekt za svaki relevantni proizvod mora uzeti u obzir kriterije navedene u članku 10. stavku 2. To bi trebalo uključivati razmatranje sljedećih pitanja:

— *Gdje je proizvod proizveden?*

Koja je razina rizika dodijeljena zemlji proizvodnje ili njezinim dijelovima u skladu s člankom 29. ([9])? Koliki je udio šumskog pokrova i koja je učestalost (stopa) degradacije šuma ili deforestacije u zemlji proizvodnje ili njezinim dijelovima? Koliko je visoka učestalost (stopa) nezakonite proizvodnje relevantne robe u zemlji ili njezinim dijelovima?

— *Koji su rizici specifični za proizvod?*

Postoje znatne razlike u načinu proizvodnje raznih relevantnih proizvoda navedenih u Prilogu I. EUDR-u, što će utjecati na rizik od neusklađenosti. Na primjer, neki proizvodi sadržavaju sirovine proizvedene na stotinama odvojenih geolokacija ili tijekom proizvodnje prolaze kroz značajne kemijske ili fizikalne postupke.

— *Je li lanac opskrbe složen?*

Za pojašnjenje koncepta „složenosti lanca opskrbe” vidjeti odjeljak 5.

— *Postoje li naznake da je poduzeće u lancu opskrbe uključeno u prakse povezane s nezakonitošću, deforestacijom ili degradacijom šuma?*

Postoji veći rizik da relevantna roba ili proizvodi kupljeni od poduzeća koje je povezano s nezakonitim praksama, deforestacijom ili degradacijom šuma budu neusklađeni. Jesu li prijavljene potkrijepljene sumnje o poduzećima u lancu opskrbe u skladu s člankom 31.? Jesu li poduzeća u lancu opskrbe prekršila relevantne zakone ([10]) i je li ih država sankcionirala zbog kršenja tih zakona?

([9]) Smatra se da je rizik standardan ako za dotičnu zemlju nije određena posebna razina rizika.

([10]) Zakone koji se odnose na nezakonitost, deforestaciju i degradaciju šuma.

— *Jesu li u programu certificiranja ili programu provjere koju obavlja treća strana dostupne dodatne informacije o usklađenosti poduzeća u lancu opskrbe s EUDR-om?*

Za pojašnjenje uloge programa provjere koju obavlja treća strana vidjeti odjeljak 10.

— *Jesu li relevantni proizvodi proizvedeni u skladu s relevantnim zakonodavstvom zemlje proizvodnje?*

Relevantno zakonodavstvo zemlje proizvodnje definirano je u članku 2. točki 40. Za dodatne informacije o zahtjevima u pogledu zakonitosti vidjeti odjeljak 6.

— *Postoje li problemi u vezi sa zemljom proizvodnje i zemljom podrijetla ili njihovim dijelovima, kao što su razina korupcije, učestalost krivotvorenja dokumenata i podataka, neprovođenje zakonodavstva, kršenje međunarodno priznatih ljudskih prava, oružani sukob ili prisutnost sankcija koje su nametnuli Vijeće sigurnosti UN-a ili Vijeće Europske unije?*

Ti problemi mogu ugroziti pouzdanost nekih dokumenata koji dokazuju usklađenost s primjenjivim zakonodavstvom. Stoga bi trebalo razmotriti razinu korupcije u zemlji, indekse rizika poslovanja i druge relevantne pokazatelje.

— *Je li dobavljač stavio na raspolaganje sve dokumente koji dokazuju usklađenost s primjenjivim zakonodavstvom i mogu li se oni odmah provjeriti?*

Ako su svi relevantni dokumenti spremni i dostupni na zahtjev gospodarskih subjekata, vjerojatnije je da je lanac opskrbe dobro uspostavljen i da je dobavljač upoznat sa zahtjevima EUDR-a.

(b) **Zanemariv rizik**

Pojam zanemarivog rizika trebalo bi tumačiti u skladu s člankom 2. točkom 26., što znači da na temelju sveobuhvatne procjene informacija specifičnih za pojedinačne proizvode i općih informacija u skladu s člankom 10. te, prema potrebi, primjene odgovarajućih mjera za smanjenje rizika u skladu s člankom 11. ne postoji *nikakav razlog za zabrinutost* u pogledu neusklađenosti robe ili proizvoda s člankom 3. točkom (a) (nisu povezani s deforestacijom) ili točkom (b) (proizvedeni su zakonito, u skladu s primjenjivim zakonodavstvom u zemlji proizvodnje).

Popis kriterija za procjenu rizika iz članka 10. stavka 2. nije iscrpan, a gospodarski subjekti mogu odlučiti primijeniti dodatne kriterije ako će oni pomoći u utvrđivanju vjerojatnosti da su relevantna roba ili proizvod nezakonito proizvedeni ili da su povezani s deforestacijom ili ako će pomoći u dokazivanju zakonite proizvodnje ili proizvodnje koja nije povezana s deforestacijom.

Ako se pri procjeni i smanjenju rizika zaključi da bilo koji od kriterija rizika upućuje na nezanemarivu razinu rizika, trebalo bi smatrati da proizvod nosi nezanemariv rizik, zbog čega ga gospodarski subjekt ne smije staviti na tržište Unije niti ga izvoziti s tržišta Unije.

(c) **Obveze mikro i malih primarnih gospodarskih subjekata**

Mikro i mali primarni gospodarski subjekti su gospodarski subjekti na koje se primjenjuju pojednostavnjene obveze kako su utvrđene u članku 4.a.

Oni umjesto izjave o postupanju s dužnom pažnjom u informacijski sustav moraju podnijeti samo jednokratnu pojednostavnjenu izjavu (članak 4.a stavak 2.). Osmi toga, umjesto geolokacije u skladu s člankom 9. stavkom 1. točkom (h) mogu navesti poštansku adresu, pod uvjetom da ona točno odgovara geografskoj lokaciji zemljišnih čestica ili, u slučaju goveda, relevantnih objekata.

Mikro i mali primarni gospodarski subjekti obvezni su postupati s dužnom pažnjom u skladu s člankom 8. te uspostaviti i ažurirati okvir postupaka i mjera kako bi osigurali da su relevantni proizvodi koje stavljaju na tržište ili izvoze usklađeni s člankom 3., kako je propisano člankom 12. stavkom 1.

Međutim, s obzirom na to da mikro i mali primarni gospodarski subjekti prema definiciji robu ili proizvod u cijelosti nabavljaju iz zemalja niskog rizika, nisu obvezni provesti procjenu rizika i smanjenje rizika u skladu s člancima 10. i 11., osim ako dobiju ili saznaju relevantne informacije koje upućuju na postojanje nezanemarivog rizika da su relevantni proizvodi neusklađeni (članak 4. stavak 4. točka (b) i članak 13. stavak 2.).

To znači da će njihov sustav dužne pažnje u pravilu uključivati prikupljanje informacija u skladu s člankom 9.

(d) **Obveze gospodarskih subjekata niže u lancu opskrbe i trgovaca**

Za **gospodarske subjekte niže u lancu opskrbe i trgovce** primjenjive obveze utvrđene su u članku 5. Uredbe. Gospodarski subjekti niže u lancu opskrbe i trgovci moraju stavljati na tržište, stavljati na raspolaganje na tržištu ili izvoziti relevantne proizvode samo ako posjeduju informacije koje se zahtijevaju na temelju članka 5. stavka 3., u osnovi identitet svojih dobavljača i korporativnih klijenata te, u slučaju gospodarskih subjekata niže u lancu opskrbe ili trgovaca čiji je dobavljač gospodarski subjekt, referentne brojeve izjava o postupanju s dužnom pažnjom ili identifikacijsku oznaku izjave povezane s tim proizvodima. To proizlazi iz članka 4. stavka 7., prema kojem su gospodarski subjekti obvezni gospodarskim subjektima niže u lancu opskrbe i trgovcima priopćiti referentne brojeve izjava o postupanju s dužnom pažnjom ili, ako je primjenjivo, identifikacijske oznake izjave povezane s tim relevantnim proizvodima.

Ukratko, gospodarski subjekti niže u lancu opskrbe i trgovci nisu obvezni sami postupati s dužnom pažnjom, ne moraju podnositi izjave o postupanju s dužnom pažnjom niti moraju utvrditi da se na početku lanca opskrbe postupalo s dužnom pažnjom. Međutim, moraju prikupljati i čuvati informacije iz članka 5. stavka 3. i na zahtjev ih dostaviti nadležnim tijelima.

Uz to, prije stavljanja na tržište, stavljanja na raspolaganje na tržištu ili izvoza relevantnih proizvoda gospodarski subjekti niže u lancu opskrbe i trgovci koji nisu MSP-ovi moraju se registrirati u informacijskom sustavu iz članka 33. (članak 5. stavak 2.).

Ako saznaju relevantne nove informacije, uključujući potkrijepljene sumnje, gospodarski subjekti niže u lancu opskrbe i trgovci obvezni su u skladu s člankom 5. stavkom 5. odmah obavijestiti nadležna tijela država članica u kojima su relevantni proizvod stavili na tržište ili stavili na raspolaganje na tržištu, kao i gospodarske subjekte niže u lancu opskrbe i trgovce kojima su isporučili relevantni proizvod. U slučaju izvoza, gospodarski subjekti niže u lancu opskrbe obavješćuju nadležno tijelo zemlje proizvodnje.

Osim toga, u slučaju potkrijepljenih sumnji gospodarski subjekti niže u lancu opskrbe i trgovci koji nisu MSP-ovi obvezni su provjeriti je li se postupalo s dužnom pažnjom i potvrditi da nije utvrđen rizik ili da je utvrđen tek zanemariv rizik (članak 5. stavak 6.) Ne smiju stavljati na tržište, stavljati na raspolaganje na tržištu ni izvoziti relevantne proizvode, osim ako provjera pokaže da ne postoji rizik od neusklađenosti ili da je taj rizik zanemariv.

(e) **Pojednostavnjeno postupanje s dužnom pažnjom, tj. nabava robe ili proizvoda iz zemalja niskog rizika**

Gospodarski subjekti koji nabavljaju robu ili proizvode iz zemalja niskog rizika obvezni su postupati s dužnom pažnjom u skladu s člankom 8., ispuniti zahtjeve za informacije iz članka 9. i uspostaviti sustav dužne pažnje u skladu s člankom 12.

Međutim, u skladu s člankom 13. **nisu** obvezni ispuniti obveze na temelju članaka 10. i 11. ako, nakon što su procijenili:

i. složenost relevantnog lanca opskrbe; i

ii. rizik od izbjegavanja mjera ili rizik od miješanja s proizvodima nepoznatog podrijetla ili podrijetla iz zemalja ili dijelova zemalja visokog ili standardnog rizika;

utvrde da su sva relevantna roba i proizvodi koje stavljaju na tržište ili izvoze proizvedeni isključivo u zemljama ili dijelovima zemalja koje su u skladu s člankom 29. razvrstane u kategoriju niskog rizika ([11]).

Za pojednostavnjeno postupanje s dužnom pažnjom u skladu s člankom 13. daljnji koraci za procjenu informacija ili smanjenje rizika nisu potrebni, osim ako tijekom prikupljanja informacija ili tijekom procjene propisane člankom 13. gospodarski subjekti saznaju za relevantne nove informacije koje upućuju na to da za relevantni proizvod koji namjeravaju staviti na tržište ili izvoziti postoji rizik od neusklađenosti s Uredbom.

Mikro i mali primarni gospodarski subjekti u pravilu ne moraju provoditi procjene rizika ni smanjenje rizika jer su oni prema definiciji gospodarski subjekti koji nabavljaju robu ili proizvode iz zemalja niskog rizika, osim ako dobiju ili saznaju relevantne informacije koje upućuju na nezanemariv rizik od neusklađenosti relevantnih proizvoda.

([11]) U skladu s člankom 29. stavkom 2. Komisija će u provedbenim aktima objaviti popis zemalja ili njihovih dijelova koji predstavljaju niski ili visoki rizik. Najnoviji popis zemalja objavljen je u Provedbenoj uredbi Komisije (EU) 2025/1093.

(f) **Međudjelovanje s Direktivom o dubinskoj analizi za održivo poslovanje i Uredbom o prisilnom radu**

Direktivom (EU) 2024/1760 o dubinskoj analizi za održivo poslovanje ([12]) (CSDDD) uspostavlja se opći horizontalni okvir za dubinsku analizu u pogledu održivosti za vrlo velika poduzeća iz i izvan EU-a. EUDR pruža sektorski okvir za deforestaciju u pogledu određenih aspekata dužne pažnje za određene proizvode. CSDDD i EUDR imaju različita područja primjene: EUDR se odnosi na subjekte koji stavljaju relevantne proizvode na tržište EU-a ili ih izvoze, a CSDDD na velika poduzeća iz i izvan EU-a koja premašuju određenu količinu prometa i broj zaposlenika.

Ako su posebna pravila o dužnoj pažnji na temelju EUDR-a u suprotnosti s općim pravilima CSDDD-a, odredbe EUDR-a, s obzirom na to da su *lex specialis*, imaju prednost nad općim pravilima CSDDD-a (*lex generalis*) u mjeri u kojoj se njima predviđaju opsežnije ili konkretnije obveze s istim ciljevima. To je pravilo utvrđeno u članku 1. stavku 3. CSDDD-a i u skladu je s načelima prava EU-a, prema kojima se u takvim slučajevima prednost daje *lex specialis* nad *lex generalis*. Općenite smjernice o dužnoj pažnji za poduzeća obuhvaćena područjem primjene CSDDD-a objavit će se 26. srpnja 2027. Datum početka primjene CSDDD-a je 26. srpnja 2029.

Uredbom o zabrani proizvoda nastalih prisilnim radom na tržištu Unije ([13]) gospodarskim subjektima zabranjuje se stavljanje na tržište Unije i stavljanje na raspolaganje na tržištu Unije ili izvoz s tržišta Unije proizvoda nastalih prisilnim radom. Budući da se ta zabrana primjenjuje na sve gospodarske subjekte, primjenjuje se i na gospodarske subjekte obuhvaćene područjem primjene EUDR-a. Uredbom o prisilnom radu se gospodarskim subjektima ne nameću obveze dužne pažnje, no postupanje s dužnom pažnjom obvezno prema drugim propisima EU-a, kao što su CSDDD ili EUDR, može pomoći u utvrđivanju, sprečavanju, ublažavanju, okončanju ili otklanjanju rizika od prisilnog rada u poslovanju i lancima opskrbe gospodarskih subjekata. Kako bi se olakšala usklađenost s Uredbom o prisilnom radu, Komisija će izdati smjernice o dužnoj pažnji za otklanjanje rizika od prisilnog rada u lancima opskrbe.

5. **POJAŠNJENJE „SLOŽENOSTI LANCA OPSKRBE”**

Relevantno zakonodavstvo:

EUDR – članak 8. – Dužna pažnja; članak 9. – Zahtjevi u pogledu informacija; članak 10. – Procjena rizika; članak 11. – Smanjenje rizika

„Složenost relevantnog lanca opskrbe” izričito je navedena kao kriterij procjene rizika u članku 10. stavku 2. točki (i) EUDR-a te je stoga relevantna za procjenu i smanjenje rizika u okviru postupanja s dužnom pažnjom. To je jedan od nekoliko kriterija za procjenu i smanjenje rizika u okviru postupanja s dužnom pažnjom iz članaka 10. i 11.

Taj kriterij temelji se na logici da bi praćenje relevantnih proizvoda do zemlje proizvodnje i zemljišnih čestica na kojima je relevantna roba proizvedena moglo biti teže ako je lanac opskrbe složen, a taj je čimbenik povezan s većim rizikom od neusklađenosti. Nedosljednost relevantnih informacija i podataka te problemi s dobivanjem potrebnih informacija u bilo kojem dijelu lanca opskrbe mogu povećati rizik od ulaska neusklađene robe ili proizvoda u lanac opskrbe. Glavno je pitanje koliko je relevantnu robu sadržanu u relevantnom proizvodu moguće pratiti do zemljišnih čestica na kojima je proizvedena.

Rizik od neusklađenosti povećat će se ako složenost lanca opskrbe otežava utvrđivanje informacija koje se zahtijevaju u skladu s člankom 9. stavkom 1. i člankom 10. stavkom 2. EUDR-a. Postojanje nedefiniranih koraka u lancu opskrbe ili bilo koji drugi nalaz koji upućuje na neusklađenost može dovesti do zaključka da je rizik nezanemariv.

([12]) Direktiva (EU) 2024/1760 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. lipnja 2024. o dubinskoj analizi za održivo poslovanje i izmjeni Direktive (EU) 2019/1937 te Uredbe (EU) 2023/2859 (SL L, 2024/1760, 5.7.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1760/oj), kako je izmijenjena Direktivom (EU) 2026/470 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. veljače 2026. o izmjeni direktiva 2006/43/EZ, 2013/34/EU, (EU) 2022/2464 i (EU) 2024/1760 u pogledu određenih zahtjeva za korporativno izvješćivanje o održivosti i određenih zahtjeva dubinske analize za održivo poslovanje (SL L, 2026/470, 26.2.2026., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2026/470/oj).

([13]) Uredba (EU) 2024/3015 o zabrani proizvoda nastalih prisilnim radom na tržištu Unije (SL L, 2024/3015, 12.12.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/3015/oj).

Složenost lanca opskrbe povećava se s brojem prerađivača i posrednika između zemljišnih čestica u zemlji proizvodnje i gospodarskog subjekta. Složenost se može povećati i ako se za proizvodnju novog relevantnog proizvoda upotrebljava više od jedan relevantan proizvod ili ako relevantna roba potječe iz više zemalja proizvodnje. S druge strane, postupanje s dužnom pažnjom vjerojatno će biti jednostavnije u kratkim lancima opskrbe, a kratki lanac opskrbe može, posebno u slučaju pojednostavnjenog postupanja s dužnom pažnjom u skladu s člankom 13., biti jedan od čimbenika koji pomaže u dokazivanju da je rizik od izbjegavanja obveza iz Uredbe zanemariv.

Kako bi procijenili složenost lanca opskrbe, gospodarski subjekti mogu se poslužiti sljedećim (nepotpunim) popisom pitanja za relevantne proizvode koji se stavljaju na tržište Unije, stavljaju na raspolaganje na tržištu Unije ili izvoze s njega:

— Je li u lancu opskrbe bilo nekoliko prerađivača i/ili koraka prije nego što je određeni relevantni proizvod stavljen na tržište Unije, stavljen na raspolaganje na tržištu Unije ili izvezen s njega?

— Sadržava li relevantni proizvod relevantnu robu nabavljenu s nekoliko zemljišnih čestica i/ili iz nekoliko zemalja proizvodnje?

— Je li relevantni proizvod visoko prerađen proizvod (koji sam može sadržavati više drugih relevantnih proizvoda)?

— U slučaju drva,

  — sastoji li se relevantni proizvod od više od jedne vrste drveća?

  — je li se drvom i/ili proizvodima od drva trgovalo u više zemalja?

  — jesu li svi relevantni prerađeni proizvodi prerađeni ili proizvedeni u trećim zemljama prije nego što su stavljeni na tržište Unije, stavljeni na raspolaganje na tržištu Unije ili izvezeni s njega?

6. **ZAKONITOST**

Relevantno zakonodavstvo:

EUDR – članak 2. točka 40. – Definicije i članak 3. točka (b) – Zabrana

U skladu s člankom 3. EUDR-a relevantna roba i relevantni proizvodi smiju se staviti na tržište ili staviti na raspolaganje na tržištu ili izvoziti samo ako su ispunjeni **svi** sljedeći uvjeti:

(a) nisu povezani s deforestacijom;

(b) **proizvedeni su u skladu s relevantnim zakonodavstvom zemlje proizvodnje**; i

(c) obuhvaćeni su izjavom o postupanju s dužnom pažnjom ili pojednostavnjenom izjavom.

Relevantni proizvodi moraju **ispunjavati sva tri kriterija zasebno i pojedinačno**; u protivnom ih gospodarski subjekti ne smiju stavljati na tržište ni izvoziti.

(a) **Relevantno zakonodavstvo zemlje proizvodnje**

Osnova za utvrđivanje je li relevantna roba ili relevantni proizvod proizveden u skladu s relevantnim zakonodavstvom zemlje proizvodnje zakonodavstvo je zemlje u kojoj je roba, ili u slučaju proizvoda, roba sadržana u relevantnom proizvodu uzgojena, požnjevena, dobivena ili hranjena na relevantnim zemljišnim česticama ili, ako je riječ o govedima, u objektima.

U EUDR-u se primjenjuje fleksibilan pristup tako što se navodi niz pravnih područja bez navođenja konkretnih zakona jer se oni razlikuju od zemlje do zemlje i mogu podlijegati izmjenama. Međutim, relevantno zakonodavstvo u skladu s člankom 2. točkom 40. EUDR-a čine samo primjenjivi zakoni **koji se odnose na pravni status područja proizvodnje**. To znači da relevantnost zakona s obzirom na zahtjev u pogledu zakonitosti iz članka 3. točke (b) EUDR-a u pravilu ne ovisi o činjenici da se ti zakoni mogu općenito primjenjivati tijekom postupka proizvodnje robe ili na lance opskrbe relevantnih proizvoda i relevantne robe, nego o činjenici da oni posebno utječu na pravni status područja u kojem je roba proizvedena.

Osim toga, članak 2. točka 40. EUDR-a mora se tumačiti u svjetlu ciljeva EUDR-a kako su utvrđeni u članku 1. stavku 1. točkama (a) i (b), što znači da je zakonodavstvo relevantno i ako se njegov sadržaj može izravno povezati sa zaustavljanjem deforestacije i degradacije šuma u kontekstu predanosti Unije borbi protiv klimatskih promjena i gubitka bioraznolikosti.

U članku 2. točki 40. podtočkama od (a) do (h) dodatno se pojašnjava to relevantno zakonodavstvo. Sljedeći popis sadržava neke konkretne primjere, koji služe samo u ilustrativne svrhe, i ne može se smatrati iscrpnim:

— *Prava korištenja zemljišta*, uključujući zakone o žetvi i proizvodnji na zemljištu ili o upravljanju zemljištem, kao što su:

  — zakonodavstvo o prijenosu zemljišta, posebno za poljoprivredna zemljišta ili šume,

  — zakonodavstvo o transakciji zakupa zemljišta.

— *Zaštita okoliša*. Povezanost s ciljem zaustavljanja deforestacije i degradacije šuma, smanjenja emisija stakleničkih plinova ili zaštite bioraznolikosti postoji, na primjer, u:

  — zakonodavstvu o zaštićenim područjima

  — zakonodavstvu o zaštiti i obnovi prirode

  — zakonodavstvu o zaštiti i očuvanju divlje faune i flore i bioraznolikosti

  — zakonodavstvu o ugroženim vrstama

  — zakonodavstvu o razvoju zemljišta.

— *Pravila koja se odnose na šume, među ostalim na gospodarenje šumama i očuvanje bioraznolikosti, ako su ta pravila izravno povezana sa sječom drva, kao što su:*

  — zakonodavstvo o zaštiti i očuvanju šuma te održivom gospodarenju šumama

  — zakonodavstvo o suzbijanju deforestacije

  — prava na sječu drva unutar područja koje je službeno oglašeno u skladu sa zakonom.

— *Prava trećih strana*, uključujući prava na korištenje i posjed na koja utječe proizvodnja relevantne robe i proizvoda te tradicionalna prava autohtonih naroda i lokalnih zajednica na korištenje zemljišta; to može uključivati npr. prava na naknadu za zemljište ili prava plodouživanja.

— *Radnička prava* i *ljudska prava zaštićena međunarodnim pravom*, koja se primjenjuju na osobe koje su prisutne u području proizvodnje relevantne robe u mjeri u kojoj je to relevantno za EUDR, uzimajući u obzir njegove ciljeve utvrđene u članku 1. stavku 1. EUDR-a, ili na osobe koje imaju prava na područje gdje se proizvode relevantna roba ili proizvodi, uključujući prava autohtonih naroda i lokalnih zajednica, ako su primjenjiva ili su sadržana u odgovarajućem nacionalnom zakonodavstvu; na primjer, prava na zemljište, područja i resurse, vlasnička prava, prava povezana s ugovorima, sporazumima i drugim konstruktivnim dogovorima između autohtonih naroda i država.

— *Načelo dobrovoljnog, prethodnog i informiranog pristanka, među ostalim kako je utvrđeno u Deklaraciji UN-a o pravima autohtonih naroda*. Dodatne smjernice o primjeni načela dobrovoljnog, prethodnog i informiranog pristanka pruža, primjerice, Ured visokog povjerenika UN-a za ljudska prava te se u njima napominje da se države moraju savjetovati i postići suglasnost prije poduzimanja bilo koje od sljedećih mjera:

  — provedbe projekata koji utječu na prava autohtonih naroda na zemljište, teritorij i resurse, uključujući rudarstvo i drugo korištenje ili iskorištavanje resursa,

  — premještanje autohtonih naroda s njihova zemljišta ili teritorija,

  — povrat ili druga odgovarajuća pravna zaštita ako je zemljište zaplijenjeno, oduzeto, zauzeto ili devastirano bez dobrovoljnog, prethodnog i informiranog pristanka autohtonih naroda koji su ga posjedovali.

— *Porezni, antikorupcijski, trgovinski i carinski propisi.*

— Primjenjivo zakonodavstvo koje se odnosi na relevantne lance opskrbe koji ulaze ili izlaze s tržišta Unije, ako su posebno povezani s ciljevima Uredbe, ili, u slučaju trgovinskog i carinskog prava, ako se posebno odnose na relevantne sektore poljoprivredne proizvodnje ili proizvodnje drva.

Komisija planira do prosinca 2026. uspostaviti repozitorij relevantnog zakonodavstva, a zemlje proizvodnje moći će dostaviti popis relevantnog zakonodavstva u skladu s člankom 2. točkom 40. Gospodarskim subjektima taj će repozitorij poslužiti za ispunjavanje zahtjeva u pogledu informacija na temelju članka 9. stavka 1. točke (h).

(b) **Dužna pažnja u pogledu zakonitosti**

Gospodarski subjekti moraju biti upoznati s postojećim zakonodavstvom u svakoj zemlji iz koje nabavljaju proizvode ili robu u pogledu pravnog statusa područja proizvodnje. Relevantno zakonodavstvo može se, među ostalim, sastojati od:

— nacionalnih i regionalnih zakona, uključujući relevantno sekundarno zakonodavstvo, i

— međunarodnog prava, uključujući multilateralne i bilateralne ugovore i sporazume, kako je primjenjivo u domaćem pravu njihovim kodificiranjem odnosno provedbom.

U skladu s člankom 9. stavkom 1. točkom (h) EUDR-a informacije, uključujući dokumente i podatke koji pokazuju usklađenost s primjenjivim zakonodavstvom u zemlji proizvodnje, moraju se prikupljati u okviru obveze dužne pažnje. U stavku 1. točki (h) navodi se i da takve informacije moraju biti dostatno uvjerljive i provjerljive.

U tom kontekstu priroda i opseg informacija koje treba prikupiti ovise o konkretnom lancu opskrbe, području proizvodnje i zemlji proizvodnje. Kako je navedeno u nastavku, gospodarski subjekti mogu se osloniti na niz vjerodostojnih izvora informacija na temelju kojih se općenito može donijeti obrazložen zaključak da je relevantna roba proizvedena u skladu s relevantnim zakonodavstvom zemlje proizvodnje. U skladu s člankom 9. stavkom 2. gospodarski subjekti nadležnim tijelima na njihov zahtjev moraju staviti na raspolaganje informacije, dokumente i podatke prikupljene na temelju ove točke. Kako bi se olakšala provedba, gospodarski subjekti trebali bi moći objasniti zašto su određeni dokumenti dostupni, a neki drugi nisu.

Pri prikupljanju detaljnih dokaza prednost bi trebalo dati lancima opskrbe, područjima proizvodnje i zemljama proizvodnje za koje početno ispitivanje informacija dostupnih gospodarskom subjektu upućuje na veći rizik od neusklađenosti s člankom 3. točkom (b). S druge strane, za lance opskrbe, područja proizvodnje i zemlje proizvodnje za koje početno ispitivanje dostupnih informacija upućuje na zanemariv rizik od neusklađenosti s člankom. 3. točkom (b) gospodarski subjekti ne bi trebali biti obvezni provesti detaljno prikupljanje podataka. Na primjer, ne bi trebali biti obvezni sustavno prikupljati sveobuhvatnu pravnu dokumentaciju za svaku pojedinačnu zemljišnu česticu, prikupiti specifične vrste dokumenata kao što su pojedinačni vlasnički listovi ili sastaviti detaljan popis svih potencijalno relevantnih zakona, pravnih dokumenata ili podataka.

Početne informacije dostupne gospodarskom subjektu mogu uključivati javno dostupne informacije i druge informacije povezane s područjem proizvodnje ili relevantnim lancem opskrbe s kojima je gospodarski subjekt bio upoznat prije postupanja s dužnom pažnjom. U toj fazi gospodarski subjekt može posebno uzeti u obzir razvrstavanje zemalja prema riziku u skladu s člankom 29. EUDR-a i, ako je relevantno, informacije koje su objavile međunarodne organizacije, kao što su svjetski pokazatelji upravljanja koje objavljuje Svjetska banka, kao i javna izvješća o zemlji ili području proizvodnje ili relevantnim lancima opskrbe povezanima s proizvodnjom relevantne robe.

Obveza prikupljanja dokumenata ili drugih informacija ovisi o regulatornom režimu pojedine zemlje. Stoga bi tu obvezu trebalo tumačiti na način da uključuje, ako je primjenjivo:

— službene dokumente koje izdaju nadležna tijela zemalja, kao što su administrativne dozvole, na primjer iz službenih registara i platformi koje su uspostavila i kojima upravljaju ta nadležna tijela,

— dokumente koji pokazuju ugovorne obveze, uključujući ugovore i sporazume s autohtonim narodima ili lokalnim zajednicama,

— dopunske informacije koje su izdane u okviru javnih i privatnih programa certificiranja ili drugih programa provjere koju obavlja treća strana,

— sudske odluke,

— procjene učinka, planove upravljanja, analize utjecaja na okoliš.

To uključuje informacije povezane sa svim dogovorima kojima se daje pravo na upotrebu odgovarajućeg područja za potrebe proizvodnje relevantne robe. Odluka o tome je li potrebno vlasništvo nad zemljištem ili druga dokumentacija o aranžmanu ovisi o nacionalnom zakonodavstvu; ako u skladu s nacionalnim pravom vlasništvo nad zemljištem nije obvezno za proizvodnju i komercijalizaciju poljoprivrednih proizvoda, to se ne zahtijeva EUDR-om.

Mogu biti korisni i sljedeći dodatni dokumenti:

— dokumenti iz kojih su vidljive politike i kodeksi ponašanja poduzeća

— dobrovoljna osobna izjava proizvođača relevantne robe u kojoj proizvođač izjavljuje da je proizvod proizveden u skladu sa zakonodavstvom zemlje proizvodnje

— sporazumi o društvenoj odgovornosti između privatnih subjekata i trećih stranki nositelja prava

— posebna izvješća o sporovima u vezi posjeda i prava te sukobima.

Informacije, uključujući dokumente i podatke, mogu se prikupljati u tiskanom ili elektroničkom obliku.

Važno je napomenuti da se informacije, uključujući dokumente i podatke, moraju prikupljati u skladu s člankom 9. stavkom 1. točkom (h) EUDR-a i za potrebe procjene rizika (članak 10. EUDR-a) i ne bi ih trebalo smatrati neovisnim zahtjevom, osim ako proizvod u cijelosti potječe iz zemalja niskog rizika ili njihovih dijelova. U slučaju da se roba ili proizvod u cijelosti nabavlja iz zemalja niskog rizika ili njihovih dijelova, u skladu s člankom 13. EUDR-a gospodarski subjekti moraju provesti samo sljedeće korake kojima se opisuje procjena rizika ako gospodarski subjekti dobiju informacije koje upućuju na rizik od neusklađenosti ili izbjegavanja obveza ili ako saznaju za njih.

U skladu s člankom 10. stavkom 1. EUDR-a prikupljene informacije moraju se procijeniti u cjelini kako bi se osigurala sljedivost i usklađenost u cijelom lancu opskrbe. Sve informacije moraju se analizirati i provjeriti, što znači da gospodarski subjekti moraju moći procijeniti sadržaj i pouzdanost dokumenata koje prikupljaju te razumjeti povezanost različitih informacija u različitim dokumentima. Gospodarski subjekt bi u okviru procjene obično trebao provjeriti:

— jesu li različiti dokumenti u skladu međusobno i s drugim dostupnim informacijama

— što točno dokazuje svaki dokument

— na kojem se sustavu (npr. kontrola koju provode nadležna tijela, neovisna revizija itd.) temelji dokument

— pouzdanost i valjanost svakog dokumenta, odnosno koliko je vjerojatno da je dokument krivotvoren ili nezakonito izdan.

Gospodarski subjekti trebali bi poduzeti razumne mjere kako bi se uvjerili da su takvi dokumenti vjerodostojni, ovisno o njihovoj procjeni općeg stanja u zemlji proizvodnje. U tom bi pogledu gospodarski subjekt trebao uzeti u obzir i rizik od korupcije (npr. podmićivanje, tajni dogovor ili prijevara). Razni izvori pružaju opće dostupne informacije o razini korupcije u zemlji ili podnacionalnoj regiji, na primjer indeks percepcije korupcije organizacije *Transparency International* ili drugi slični priznati međunarodni indeksi ili relevantne informacije ([14]).

U slučajevima u kojima se razina korupcije smatra visokom dokumenti bi se mogli smatrati nepouzdanima i mogla bi biti potrebna daljnja provjera. U takvim slučajevima potreban je poseban oprez pri provjeri dokumenata jer može postojati razlog za sumnju u njihovu vjerodostojnost.

Osim oslanjanja na priznate međunarodne indekse, gospodarski subjekti mogli bi provjeravati popise uvjeta i ranjivosti, uključujući prethodne dokaze o koruptivnoj praksi, što upućuje na veći rizik, te stoga zahtijevati temeljitiju kontrolu. Primjeri takvih dodatnih dokaza mogu uključivati programe provjere koju obavlja treća strana (vidjeti odjeljak 10. ovih smjernica), neovisne ili samostalno provedene revizije ili primjenu tehnologija/forenzičkih metoda za praćenje relevantnih proizvoda koje mogu pomoći u otkrivanju naznaka korupcije ili nepravilnosti.

([14]) Za korištenje takvih indeksa vidjeti i poglavlje 4. Obavijesti Komisije od 12.2.2016., C(2016) 755 final (Smjernice za Uredbu EU-a o drvu).

Gospodarskim subjektima pri postupanju s dužnom pažnjom i nadležnim tijelima u provedbi aktivnosti za određivanje prioriteta, provjeru dosljednosti dokumenata i utvrđivanje mogućih nepravilnosti mogu pomoći analitika podataka i alati koji se temelje na umjetnoj inteligenciji. Međutim, krajnja odgovornost za usklađenost ostaje na gospodarskim subjektima i nadležnim tijelima bez obzira na korištenje takvih digitalnih alata.

7. **OPSEG PROIZVODA**

(a) **Pojašnjenje – Ambalaža i ambalažni materijal**

Relevantno zakonodavstvo:

EUDR – članak 2. Definicije; Prilog I. EUDR-u

U Prilogu I. EUDR-u utvrđen je popis relevantne robe i relevantnih proizvoda kako su razvrstani u kombiniranoj nomenklaturi iz Priloga I. Uredbi Vijeća (EEZ) br. 2658/87 ([15]).

Oznakom HS 4819 obuhvaćeno je sljedeće: „Kutije, kutijice, vreće i drugi spremnici za pakiranje, od papira, kartona, celulozne vate ili koprene od celuloznih vlakana; kutije za spise, ladice za spise i slični proizvodi, od papira ili kartona, vrsta koje se rabi u uredima, prodavaonicama ili slično”.

— Ako se bilo koji od prethodno navedenih proizvoda stavlja na tržište ili izvozi kao samostalni proizvod, a ne kao ambalaža za drugi proizvod, obuhvaćen *je* Uredbom i stoga se primjenjuju obveze utvrđene u EUDR-u.

— Ambalažni materijal ili spremnici za pakiranje, kako su razvrstani pod oznaku HS 4819, koji se upotrebljavaju za „podupiranje, zaštitu ili prenošenje” drugog proizvoda *nisu* obuhvaćeni Uredbom.

Oznakom HS 4415 obuhvaćeno je sljedeće: „Sanduci, kutije, gajbe, bubnjevi i slična ambalaža, od drva; bubnjevi za kabele; palete, sandučaste palete (boks-palete) i ostale podloge za utovar; drveni okviri za palete”.

— Ako se bilo koji od prethodno navedenih proizvoda stavlja na tržište ili izvozi kao samostalni proizvod, obuhvaćen *je* Uredbom i stoga se primjenjuju obveze utvrđene u EUDR-u.

— Proizvodi pod oznakom 4415 koji se upotrebljavaju *isključivo* kao ambalažni materijal ili spremnici za pakiranje za podupiranje, zaštitu ili prenošenje drugog proizvoda koji se stavlja na tržište *nisu* obuhvaćeni EUDR-om.

Ista razmatranja u pogledu ambalažnih materijala primjenjuju se na oznake HS 4401, 4405 i 4416.

Unutar tih kategorija dodatno se razlikuju jednokratni ambalažni materijal i spremnici za pakiranje s jedne strane, i ambalažni materijal i spremnici za pakiranje za koje je jasno da su prikladni za višekratnu uporabu s druge strane:

— Jednokratni ambalažni materijal i spremnici koji se koriste isključivo za podupiranje, zaštitu ili prenošenje drugog proizvoda koji se stavlja na raspolaganje na tržištu ili izvozi i isporučuju zajedno s tim proizvodom nisu obuhvaćeni EUDR-om kad se koriste u tu svrhu.

— Ambalažni materijal i spremnici za pakiranje za koje je jasno da su prikladni za višekratnu upotrebu i koriste se isključivo za podupiranje, zaštitu ili prenošenje drugog proizvoda koji se stavlja na raspolaganje na tržištu ili izvozi i isporučuju zajedno s tim proizvodom nisu obuhvaćeni EUDR-om od trenutka njihove upotrebe u tu svrhu i nadalje. Na primjer, palete nisu obuhvaćene EUDR-om ako se ponovno stave na raspolaganje na tržištu ili izvezu nakon što se iskoriste za podupiranje, zaštitu ili prenošenje drugog proizvoda.

([15]) Uredba Vijeća (EEZ) br. 2658/87 od 23. srpnja 1987. o tarifnoj i statističkoj nomenklaturi i o Zajedničkoj carinskoj tarifi (SL L 256, 7.9.1987., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1987/2658/oj).

Potrebno je razlikovati i ambalažu za koju se smatra da proizvodu daje „bitnu značajku” od ambalaže koja je napravljena i oblikovana za određeni proizvod, ali nije sastavni dio samog proizvoda. U općem pravilu 5. o tumačenju kombinirane nomenklature ([16]) Uredbe (EEZ) br. 2658/87 pojašnjavaju se te razlike, a primjeri su navedeni u nastavku. Spremnici s „bitnim značajkama” imaju vlastitu oznaku HS, razvrstavaju se neovisno o proizvodu koji sadržavaju i obuhvaćeni su područjem primjene Uredbe, dok područjem primjene Uredbe nisu obuhvaćeni spremnici koji su posebno oblikovani ili prilagođeni za primanje određenih proizvoda kojima se dodjeljuje oznaka HS za proizvod koji sadržavaju, ako su prikladni za dugotrajnu uporabu, isporučeni s proizvodima za koje su namijenjeni i ako su vrste koja se obično prodaje s njima (opće pravilo 5.a). Obično pakiranje, kao što su ambalažni materijali i spremnici za pakiranje ([7]) isporučeni s robom u njima, razvrstava se zajedno s robom ako pripada vrsti koja se uobičajeno rabi za pakiranje takve robe, što znači da nije obuhvaćeno područjem primjene Uredbe (opće pravilo 5.b). Papir ili drugi materijali za zamatanje trebali bi se smatrati sastavnim dijelom proizvoda ako je njihova svrha zaštita, prijenos ili prijevoz proizvoda.

Međutim, te dodatne razlike vjerojatno će biti relevantne samo za mali udio robe na koju se primjenjuje Uredba.

Ukratko, Uredba se primjenjuje na sljedeće:

— ambalažni materijal ili spremnike za pakiranje stavljene na tržište ili stavljene na raspolaganje na tržištu ili izvezene kao samostalni proizvod,

— spremnike koji proizvodu daju njegovo bitno obilježje.

Uredba se ne primjenjuje na sljedeće:

— jednokratni ambalažni materijal i spremnike za pakiranje koji se isporučuju s robom i koriste isključivo za podupiranje, zaštitu ili prenošenje drugog proizvoda,

— ambalažni materijal i spremnike za pakiranje za koje je jasno da su prikladni za višekratnu upotrebu te koji se isporučuju s robom i koriste isključivo za podupiranje, zaštitu ili prenošenje drugog proizvoda, od trenutka kad se upotrijebe u tu svrhu i nadalje.

(b) **Pojašnjenje – Otpad i oporabljeni i reciklirani proizvodi**

Relevantno zakonodavstvo:

EUDR – uvodna izjava 40.; Prilog I. EUDR-u; Direktiva 2008/98/EZ – članak 3. stavak 1.

Gospodarski subjekti, gospodarski subjekti niže u lancu opskrbe i trgovci u okviru svojih gospodarskih djelatnosti mogu rukovati upotrijebljenim proizvodima čiji je životni ciklus završen i koji bi se inače zbrinuli kao otpad. Otpad znači svaka tvar ili predmet koji posjednik odbacuje ili namjerava ili mora odbaciti (Direktiva 2008/98/EZ, članak 3. stavak 1.). Takvi su proizvodi isključeni iz područja primjene EUDR-a. To znači da su ti gospodarski subjekti, gospodarski subjekti niže u lancu opskrbe i trgovci u tim slučajevima izuzeti od obveza iz EUDR-a.

To se izuzeće primjenjuje na robu koja je u cijelosti proizvedena od materijala čiji je životni ciklus završen i koji bi se inače zbrinuo kao otpad (npr. drvo dobiveno iz uklonjenih zgrada ili roba proizvedena od pokožice kave).

To se izuzeće **ne primjenjuje** na nusproizvode proizvodnog postupka koji uključuje materijal koji nije otpad u smislu da je riječ o tvari ili predmetu koji posjednik odbacuje ili namjerava ili mora odbaciti.

Sljedeća pitanja i odgovori pojašnjavaju primjere iz prakse:

1. pitanje: Primjenjuje li se Uredba na drvno iverje i piljevinu proizvedene kao nusproizvode piljenja?

Da, oni su obuhvaćeni oznakom HS 4401, na koju se primjenjuje EUDR. To je zato što se drvno iverje i piljevina mogu upotrebljavati kao ogrjevno drvo i stoga njihov životni ciklus nije završen. Iznimka bi bili drvno iverje ili piljevina koji se upotrebljavaju isključivo kao ambalažni materijal za podupiranje, zaštitu ili prenošenje drugog proizvoda.

([16]) Napomene s objašnjenjem kombinirane nomenklature Europske unije (SL C 119, 29.3.2019., str. 1.).

2. pitanje: Primjenjuje li se Uredba na pokućstvo proizvedeno od drva koje je oporabljeno nakon rušenja kuće?

Ne, ako su ti proizvodi u cijelosti proizvedeni od materijala čiji je životni ciklus završen i inače bi se odbacili kao otpad, Uredba se na njih ne primjenjuje. Međutim, ako proizvodi sadržavaju bilo koju količinu nerecikliranog materijala, na taj se dio primjenjuje Uredba.

3. pitanje: Primjenjuje li se Uredba na proizvode proizvedene od recikliranog ili oporabljenog materijala?

Ne, ako su relevantni proizvodi u cijelosti proizvedeni od recikliranog materijala, na njih se ne primjenjuje EUDR. Međutim, ako relevantni proizvodi sadržavaju bilo koju količinu nerecikliranog ili neoporabljenog materijala, na tu se količinu primjenjuje Uredba. To mogu biti, na primjer, neobrađena celuloza u proizvodnji papira i drvo koje se upotrebljava za popravak paleta.

4. pitanje: Primjenjuje li se Uredba na pelete za grijanje proizvedene od praznih grozdova ploda ili ljuske palminih koštica?

Da, ako su prazni grozdovi ploda i ljuske palminih koštica, čak i u obliku peleta, razvrstani kao kruti nusproizvodi ostataka postupka ekstrakcije palmina ulja, peleti za grijanje proizvedeni od njih obuhvaćeni su oznakom HS 2306 60 u Prilogu I. EUDR-u. Uredba se ne primjenjuje na pelete za grijanje ako su u cijelosti proizvedeni od materijala razvrstanih kao otpad.

5. pitanje: Primjenjuje li se Uredba na korišteni talog kave za upotrebu u toaletnim proizvodima ili gnojivima?

Ne, ako je talog, na primjer, otpad iz kafića koji bi inače bio odbačen.

6. pitanje: Podliježe li plašt gume ili karkasa protektirane gume Uredbi?

Korišteni plašt gume i karkas, koji se obično koriste za protektiranje guma, nisu obuhvaćeni područjem primjene Uredbe, dok su protektirane gume obuhvaćene samo u pogledu novog gumenog gaznog sloja koji se nanosi na karkas i plašt gume.

7. pitanje: Jesu li relevantni proizvodi obuhvaćeni EUDR-om ako su proizvedeni od nerelevantne robe?

Uredba se ne primjenjuje na proizvode koji su proizvedeni od nerelevantne robe, čak i ako ti proizvodi imaju istu kombiniranu nomenklaturu kao i relevantni proizvodi proizvedeni od relevantne robe. Uredba se primjenjuje samo na relevantne proizvode proizvedene od relevantne robe.

To je primjerice slučaj za:

i. goveda roda *Bos* i njegove podrodove: *Bos, Bibos, Novibos* i *Poephagus*, koji su obuhvaćeni oznakama HS 0102 21 i 0102 29 i područjem primjene EUDR-a, dok bivoli *(Syncerus genus)* ili bizoni *(Bison genus)* ili bilo koja druga živa goveda nisu obuhvaćena područjem primjene EUDR-a;

ii. palmino ulje dobiveno od vrste palme uljarice *Elaeis spp*. (uključujući *Elaeis guineensis*) obuhvaćeno je područjem primjene EUDR-a, ali babasu ulje dobiveno od roda *Attalea spp*. (uključujući *Attalea speciosa*) i druga biljna ulja dobivena od drugih vrsta palme uljarice nisu obuhvaćena područjem primjene EUDR-a;

iii. kaučuk dobiven od drveta *Hevea brasiliensis* obuhvaćen je područjem primjene EUDR-a, ali balata, gutaperka (gutta-percha), gvajala (guayule), čikl (chicle) i slične prirodne gume proizvedene od drugih vrsta nisu obuhvaćene područjem primjene, kao ni proizvodi od sintetičkog kaučuka;

iv. proizvodi od drva obuhvaćeni su područjem primjene EUDR-a, ali proizvodi od ratana, bambusa i drugih drvenastih materijala nisu obuhvaćeni područjem primjene EUDR-a.

8. **REDOVITO ODRŽAVANJE SUSTAVA DUŽNE PAŽNJE**

Relevantno zakonodavstvo:

EUDR – članak 12. Uspostavljanje i održavanje sustavâ dužne pažnje, izvješćivanje i vođenje evidencije

Za postupanje s dužnom pažnjom u skladu s člankom 8. gospodarski subjekti, uključujući mikro i male primarne gospodarske subjekte, moraju uspostaviti i ažurirati okvir za postupke i mjere dokumentiranja, analize, provjere i izvješćivanja („sustav dužne pažnje”). Cilj je dužne pažnje u okviru EUDR-a postići potreban ishod dokazivanjem dosljednih postupaka u poslovanju poduzeća. U skladu s člankom 12. stavkom 2. gospodarski subjekt obvezan je **najmanje jednom godišnje preispitati svoj sustav dužne pažnje** kako bi osigurao da odgovorne osobe slijede postupke koji se na njih primjenjuju, da su uspostavljeni procesi djelotvorni i da je postignut traženi ishod. Osim toga, gospodarski subjekti trebali bi ažurirati sustav dužne pažnje ako tijekom preispitivanja ili u bilo kojem drugom trenutku saznaju za promjene koje bi mogle utjecati na ciljeve sustava dužne pažnje, kao što su djelotvornost i sveobuhvatnost koraka ili postupaka unutar sustava. Sva ažuriranja sustava dužne pažnje moraju se evidentirati, a evidencija se mora čuvati pet godina.

Preispitivanje može provesti netko unutar organizacije gospodarskog subjekta (trebao bi biti neovisan od onih koji provode postupke) ili vanjsko tijelo. Preispitivanje bi trebalo utvrditi sve nedostatke i propuste, a uprava gospodarskog subjekta trebala bi odrediti rokove za njihovo uklanjanje.

U slučaju sustava dužne pažnje za relevantne proizvode preispitivanjem bi se, na primjer, trebalo provjeriti postoje li dokumentirani postupci:

— za prikupljanje i evidentiranje informacija, podataka i dokumenata potrebnih za dokazivanje sukladnosti,

— za procjenu rizika relevantnog proizvoda ili bilo kojeg sastavnog dijela relevantnog proizvoda koji sadržava relevantne proizvode ili relevantnu robu koji su povezani s deforestacijom ili nisu proizvedeni u skladu s relevantnim zakonodavstvom zemlje proizvodnje,

— koji opisuju predložene mjere koje treba poduzeti u skladu s razinom rizika.

Preispitivanjem bi se također trebalo provjeriti da osobe koji su odgovorne za provedbu svakog koraka u postupcima razumiju i provode svaki korak te da postoje odgovarajuće kontrole kako bi se osiguralo da su postupci djelotvorni u praksi (tj. da se može identificirati i isključiti relevantan proizvod koji predstavlja nezanemariv rizik od neusklađenosti). Dobra praksa upućuje na to da je za dokazivanje preispitivanja potrebno dokumentirati korake i rezultate preispitivanja.

9. **SLOŽENI PROIZVODI**

Relevantno zakonodavstvo:

EUDR – članak 4. Obveze gospodarskih subjekata; članak 9. – Zahtjevi u pogledu informacija; članak 33. Informacijski sustav

Gospodarski subjekti, gospodarski subjekti niže u lancu opskrbe i trgovci mogu poslovati s relevantnim proizvodima, kako su navedeni u Prilogu I. EUDR-u, koji sadržavaju ili su djelomično proizvedeni od drugih relevantnih proizvoda ili relevantne robe. U praksi se ti proizvodi ponekad nazivaju „složenim proizvodima”, iako to nije pravni pojam koji se upotrebljava u EUDR-u.

U EUDR-u se utvrđuju pravila kojima se osigurava da su relevantna roba i relevantni proizvodi koji su sadržani u relevantnim proizvodima ili od kojih su relevantni proizvodi proizvedeni pravilno identificirani tijekom postupanja s dužnom pažnjom gospodarskog subjekta u skladu s člankom 8. To je potrebno kako bi se osiguralo da su svi relevantni proizvodi u skladu s Uredbom.

Gospodarski subjekti moraju ispuniti zahtjeve u pogledu informacija iz članka 9. kao dio postupanja s dužnom pažnjom za relevantne proizvode koje stavljaju na tržište ili izvoze s njega. U nekim slučajevima može biti složeno utvrditi vrstu, podrijetlo i geolokaciju relevantne robe sadržane u relevantnim proizvodima, posebno za rekonstituirane proizvode kao što su papir, ploče vlaknatice i ploče iverice ili visoko prerađene proizvode kao što su prehrambeni pripravci s kakaom, ali te su informacije potrebne za stavljanje na tržište ili izvoz tih proizvoda. Za više informacija vidjeti dokument s infografikom lanca opskrbe prema EUDR-u.

Osim toga, pri stavljanju na tržište Unije ili izvozu relevantnih proizvoda, ako takvi proizvodi sadržavaju druge relevantne proizvode ili su proizvedeni od drugih relevantnih proizvoda (kako su navedeni u Prilogu I. EUDR-u) koji prethodno nisu bili podvrgnuti dužnoj pažnji, gospodarski subjekt mora postupati s dužnom pažnjom u vezi s tim dijelovima relevantnog proizvoda.

Složeni proizvodi mogu sadržavati više relevantnih proizvoda pod raznom robom. Na primjer, čokolada u rebrima [HS 1806] može se sastojati od dobivenih proizvoda od kakaa (kakao prah [HS 1805] i kakao maslac [HS 1804]) i palme uljarice (palmino ulje [HS 1511]). U takvim slučajevima gospodarski subjekt koji stavlja proizvod na tržište EU-a ili ga izvozi s njega morat će postupati s dužnom pažnjom samo u pogledu relevantnih proizvoda navedenih pod robom koja se smatra relevantnom u Prilogu I. EUDR-u. Na primjer, u slučaju čokolade u rebrima [HS 1806] relevantna roba povezana s njom je kakao. To znači da se obveza dužne pažnje i zahtjevi u pogledu informacija odnose samo na relevantne proizvode navedene u desnom stupcu Priloga I. pod relevantnom robom koju čokolada u rebrima sadržava ili od koje je proizvedena, što je u ovom slučaju kakao prah i kakao maslac pod primarnom robom „kakao”.

Zahtjevi u pogledu informacija

U okviru dužne pažnje u skladu s člankom 8. gospodarski subjekti pri opisivanju svojih relevantnih proizvoda, u skladu sa zahtjevima u pogledu informacija iz članka 9., moraju uključiti relevantnu robu ili relevantne proizvode koje njihovi relevantni proizvodi sadržavaju ili koji su upotrijebljeni u njihovoj proizvodnji.

To znači da gospodarski subjekti moraju prikupljati informacije o prisutnosti relevantne robe u relevantnim proizvodima koje stavljaju na tržište ili izvoze. Te informacije uključuju geolokaciju zemljišnih čestica ili, ako je primjenjivo u slučaju mikro i malih primarnih gospodarskih subjekata, poštansku adresu koja odgovara geografskoj lokaciji dotičnih zemljišnih čestica ili objekata gdje je proizvedena relevantna roba koja je sadržana u relevantnim proizvodima ili upotrijebljena za proizvodnju relevantnih proizvoda, zajedno s dodatnim informacijama iz članka 9. stavka 1. U skladu s člankom 9., kako bi ispunili zahtjeve u pogledu informacija o geolokaciji za svoje relevantne proizvode, gospodarski subjekti uključuju:

— geolokaciju (ili, ako je primjenjivo u slučaju mikro i malih primarnih gospodarskih subjekata, poštansku adresu) svih zemljišnih čestica na kojima je proizvedena relevantna roba koju relevantni proizvodi sadržavaju ili od koje su proizvedeni, *i*

— datum ili vremenski raspon proizvodnje.

Ako relevantni proizvod sadržava relevantnu robu ili je proizveden od relevantne robe proizvedene na različitim zemljišnim česticama, potrebno je navesti geolokaciju ili, ako je primjenjivo u slučaju mikro i malih primarnih gospodarskih subjekata, poštansku adresu svih različitih zemljišnih čestica. Za relevantne proizvode koji se sastoje ili su proizvedeni od goveda, u skladu s člankom 2. točkom 29. geolokacija ili, ako je primjenjivo u slučaju mikro i malih primarnih gospodarskih subjekata, poštanska adresa odnosi se na sve prostore ili strukture povezane s uzgojem goveda, uključujući mjesto teljenja i, ovisno o slučaju, poljoprivredna gospodarstva na kojima se drže – u slučaju uzgoja na otvorenom, bilo koje okruženje ili mjesto na kojem se stoka drži privremeno ili trajno – do trenutka klanja.

Ako je došlo do deforestacije ili degradacije šuma na bilo kojoj od zemljišnih čestica koje su identificirane za bilo koji od relevantnih proizvoda u relevantnom proizvodu koji je „složeni proizvod”, taj se proizvod ne može staviti na tržište, staviti na raspolaganje na tržištu ili izvoziti (članak 9. stavak 1. točka (d)).

Osim toga, člankom 9. propisuje se uobičajeni naziv i puni znanstveni naziv svih vrsta za relevantne proizvode koji sadržavaju drvo ili su proizvedeni od njega. Ta se odredba odnosi na sve relevantne proizvode navedene kao roba „drvo” u Prilogu I. U nekim slučajevima može biti teško identificirati sve vrste unutar svakog relevantnog sastavnog dijela za visoko prerađene složene proizvode, kao što su ploče iverice ili papir. Međutim, ako se, na primjer, vrste drva koje se upotrebljava za proizvodnju proizvoda razlikuju, gospodarski subjekt morat će dostaviti popis svake vrste drva koja je možda upotrijebljena za proizvodnju tog proizvoda od drva. Vrstu treba navesti u skladu s međunarodno prihvaćenom nomenklaturom drva (npr. DIN EN 13556 od 1. listopada 2003. o „Nomenklaturi drva koje se koristi u Europi”).

10. **ULOGA PROGRAMA CERTIFICIRANJA I PROGRAMA PROVJERE KOJU OBAVLJA TREĆA STRANA U PROCJENI I SMANJENJU RIZIKA**

Relevantno zakonodavstvo:

EUDR – uvodna izjava 52.; članak 10. stavak 2. točka (n) – Procjena rizika

Programi certificiranja i programi provjere koju obavlja treća strana često služe za ispunjavanje posebnih zahtjeva kupaca za relevantnu robu i relevantne proizvode. To može uključivati standard kojim se opisuju prakse koje se moraju slijediti tijekom proizvodnje certificirane robe, a koji obuhvaća načela, kriterije i pokazatelje; zahtjeve za provjeru usklađenosti sa standardom i dodjelu certifikata; i zasebno certificiranje lanca nadzora kako bi se duž lanca opskrbe osiguralo da proizvod sadržava samo (ili u nekim slučajevima određeni postotak) materijal koji je certificiran ili materijal koji je provjerila treća strana od identificiranih i certificiranih proizvođača ili proizvođača koje je provjerila treća strana.

U EUDR-u se uvažava da programi certificiranja i drugi programi provjere koju obavlja treća strana mogu pružiti korisne informacije o usklađenosti s Uredbom u procjeni rizika u skladu s člankom 10. pomoću dokaza da su proizvodi zakoniti i da nisu povezani s deforestacijom, pod uvjetom da te informacije ispunjavaju relevantne zahtjeve iz članka 9., kako je utvrđeno u članku 10. stavku 2. točki (n).

Programima certificiranja i programima provjere koju obavlja treća strana upravlja organizacija koja ne sudjeluje u proizvodnji ili lancu opskrbe relevantnom robom. Nadalje, neki od tih programa često služe da se provjeri poštuju li se određeni standardi ili pravila, ali ne uključuju nužno certificiranje samog proizvoda.

Ove su smjernice prvenstveno namijenjene dionicima koji razmatraju korištenje programa certificiranja ili programa provjere koju obavlja treća strana s obzirom na njihovu potencijalnu dodanu vrijednost u pružanju dopunskih informacija, kao što su geolokacijske koordinate i potpora procjeni rizika koju gospodarski subjekti provode u okviru postupanja s dužnom pažnjom kako bi se utvrdilo da su relevantni proizvodi zakoniti i da nisu povezani s deforestacijom. EUDR ne obvezuje: 1. gospodarske subjekte da koriste takve programe, 2. proizvođače da ih koriste, kao ni 3. zemlje proizvođače da razviju takve programe. Korištenje programa provjere koju obavlja treća strana nije pravni zahtjev, već dobrovoljna odluka gospodarskog subjekta. Ako se gospodarski subjekti odluče za korištenje tih programa, ove su smjernice osmišljene kako bi im se pomoglo da procijene u kojoj mjeri ti programi mogu pridonijeti ispunjavanju zahtjeva EUDR-a.

Programi certificiranja i programi provjere koju obavlja treća strana mogu imati važnu ulogu u promicanju održivih poljoprivrednih i šumarskih praksi i odgovornog nabavljanja, poticanju transparentnosti lanca opskrbe i olakšavanju usklađenosti. Treba napomenuti da su sustavi osobne izjave koji se ne oslanjaju na postupke potvrđivanja treće strane izvan područja primjene ovih smjernica i da su po definiciji manje pouzdani zbog nedostatka neovisnosti i nepristranosti.

Ove su smjernice relevantne i za nacionalna nadležna tijela jer se napominje da, iako takvi sustavi mogu biti dio postupka procjene rizika iz članka 10., oni ne mogu zamijeniti odgovornost gospodarskog subjekta u pogledu dužne pažnje u skladu s člankom 8. To znači da korištenje takvih sustava ne podrazumijeva „zelenu traku”, jer gospodarski subjekt i dalje mora postupati s dužnom pažnjom i smatra se odgovornim ako ne ispunjava zahtjeve EUDR-a u pogledu dužne pažnje.

Ti sustavi su vrlo raznoliki u pogledu područja primjene, ciljeva, strukture i načina rada. Postoji jedna važna razlika, a to je 1. ovisno o tome oslanjaju li se na postupak potvrđivanja treće strane ili ne, svrstava ih se u programe certificiranja i programe provjere koju obavlja treća strana, s jedne strane, i 2. sustave osobnih izjava, s druge strane. Sustavi osobnih izjava su izvan područja primjene ovih smjernica i po definiciji su manje pouzdani zbog nedostatka neovisnosti i nepristranosti.

(a) **Uloga programa certificiranja i programa provjere koju obavlja treća strana**

Pri razmatranju treba li informacije dobivene iz programa certificiranja ili programa provjere koju obavlja treća strana iskoristiti u postupku procjene rizika iz članka 10. kao popratni dokaz da je proizvod zakonit i da nije povezan s deforestacijom gospodarski subjekt bi, kao prvi korak, trebao utvrditi jesu li standardi programa u skladu s relevantnim odredbama EUDR-a. U tom pogledu treba istaknuti da gospodarski subjekti mogu koristiti programe provjere koju obavlja treća strana ili programe certificiranja i kako bi ispunili samo određene zahtjeve Uredbe.

U programima certificiranja i programima provjere koju obavlja treća strana općenito se zahtijeva da organizacije treće strane mogu dokazati svoje kvalifikacije za provođenje ocjenjivanja u okviru postupka akreditacije kojim se utvrđuju standardi za vještine revizora i za sustave kojih se organizacije za certificiranje moraju pridržavati. Certificirani ili provjereni proizvodi obično nose oznaku koja uključuje ime i vrstu organizacije za certificiranje ili provjeru te potvrđuje zahtjeve za postupak revizije. U programu se također može zahtijevati da partneri te informacije uključe u službene dokumente priložene pošiljci. Te će organizacije obično moći pružiti informacije o pokrivenosti certificiranja i načinu na koji se primjenjuje u zemlji proizvodnje relevantnih proizvoda, uključujući pojedinosti o prirodi i učestalosti revizija na terenu.

Programi certificiranja i programi provjere koju obavlja treća strana mogu se ocijeniti na temelju tri glavna elementa: 1. „relevantni standardi”, tj. operativni zahtjev, područje primjene, postupci, politike za poduzeća koja se pridržavaju tih programa, 2. „provedba po programima”, tj. mjera u kojoj se standardi provode, među ostalim uvođenjem potrebnih mjera za osiguravanje usklađenosti i putem revizija te 3. „obilježja upravljanja” / ocjenjivanje vjerodostojnosti programa kao što su transparentnost, postupci provjere, nadzor itd. Takve bi informacije trebao redovito ponovno ocjenjivati gospodarski subjekt, posebno u odnosu na zahtjeve EUDR-a.

Kad je riječ o zahtjevima EUDR-a, u mjeri u kojoj je to relevantno za informacije dostavljene u okviru programa certificiranja ili programa provjere koju obavlja treća strana, gospodarski subjekti trebali bi ispitati sljedeće aspekte programa certificiranja ili programa provjere koju obavlja treća strana u skladu s točkom 1. „relevantni standardi”:

— valjanost, autentičnost i relevantnost opsega certificiranja ili provjere koju obavlja treća strana (tj. uključuje li relevantnu robu i proizvode regulirane EUDR-om),

— uključivanje relevantnih pravnih zahtjeva i usklađenost s njima, kao što su usklađenost s definicijom pojma „koji nije povezan s deforestacijom” i krajnjim datumom 31. prosinca 2020., kako je utvrđeno u člancima 2. i 3. EUDR-a,

— procjenu rizika od neusklađenosti u pogledu zakonitosti relevantnog proizvoda i zahtjeva koji se odnose na sprečavanje deforestacije,

— sljedivost relevantnih proizvoda, uključujući putem geolokacije zemljišne čestice,

— mogućnost miješanja materijala poznatog podrijetla i materijala nepoznatog podrijetla u modelu lanca nadzora (što nije prihvatljivo u skladu s EUDR-om) ([17]). Relevantni proizvod s certifikacijom u okviru lanca nadzora može sadržavati i mješavinu certificiranog i necertificiranog materijala iz raznih izvora za koji se moraju dobiti informacije o tome jesu li provedene provjere na necertificiranom dijelu i pružaju li te provjere odgovarajuće dokaze o usklađenosti sa zahtjevima EUDR-a. Stoga se postupak dužne pažnje za relevantni proizvod mora dovršiti u cijelosti.

— mogućnost upotrebe masene bilance ako se usklađeni proizvodi miješaju s proizvodima nepoznatog podrijetla (što nije prihvatljivo u skladu s EUDR-om) ([18]),

— mogućnost da program da pruži tražene „dostatno uvjerljive i provjerljive” informacije popraćene dokazima, kako je utvrđeno u članku 9.

Drugo, u točki 2. „provedba po programima” gospodarski subjekti trebali bi uzeti u obzir:

— dostupnost informacija o upravljanju programom, sudjelovanje dionika u programu i sažetke revizija,

([17]) Neki programi omogućuju certificiranje ako je određeni postotak relevantnog proizvoda, koji je obično naveden na oznaci, u potpunosti u skladu s certifikacijskim standardom. U takvim je slučajevima važno da gospodarski subjekt dobije informacije o tome jesu li provedene provjere na necertificiranom dijelu i pružaju li i za necertificirani dio odgovarajuće dokaze o usklađenosti s obzirom na geolokaciju i zahtjev o nepovezanosti s deforestacijom.

([18]) Neki programi omogućuju certificiranje kad se upotrebljavaju lanci nadzora masene bilance. Međutim, takvi mješoviti proizvodi nisu u skladu s EUDR-om. U skladu s EUDR-om dopušteni su samo proizvodi koji su u potpunosti usklađeni s prethodno navedenim elementima, što ne uključuje mješovite proizvode na temelju određenih postotaka ili lanaca nadzora masene bilance.

— besplatnu i javno dostupnu bazu podataka o nositeljima certifikata, njihovu području primjene, valjanosti, datumu suspenzije ili završetka statusa certificiranja i povezanim izvješćima o reviziji,

— transparentne periodične, nasumične i neovisne provjere (uključujući putem revizija) usklađenosti programa certificiranja ili programa provjere koju obavlja treća strana s vlastitim standardima, pravilima i postupcima,

— kontrolu količine i podrijetla certificiranih materijala u cijelom lancu opskrbe, uključujući na primjer provedbu anatomske ili kemijske analize ili analize DNK radi provjere informacija o sljedivosti proizvoda ili lanca opskrbe,

— djelotvorne kontrole za provjeru količina u lancima opskrbe ([19]),

— korištenje sličnih pečata/zahtjeva koji se odnose na različite vrste programa,

— postojeća potkrijepljena izvješća o mogućim nedostacima ili problemima dotičnog programa certificiranja ili programa provjere koju obavlja treća strana u zemljama iz kojih relevantna roba ili proizvodi potječu,

— postojeća potkrijepljena izvješća koja se odnose na određenog proizvođača ili trgovca koji koristi dotični program certificiranja ili program provjere koju obavlja treća strana.

U točki 3. „o upravljanju programima” gospodarski subjekti trebali bi uzeti u obzir sljedeće elemente:

— moguće sukobe interesa,

— opseg i nalaze kontrola prijevara i korupcije,

— usklađenost programa certificiranja ili programa provjere koju obavlja treća strana s međunarodnim ili europskim normama (npr. relevantnim smjernicama ISO-a),

— posljedice i sankcioniranje u slučaju prekršaja, kao i korektivne mjere, također u smislu suspenzije certificiranja dok se ne provedu korektivne mjere, uzimajući u obzir i brzinu postupka opoziva i ponovne uspostave odobrenja za izdavanje certifikata za proizvode,

— uključivanje odredbi o sudjelovanju dionika, čime se omogućuje i promiče sudjelovanje maloposjednika (prema potrebi) u programu,

— informacije o neovisnosti organizacija trećih strana koje pružaju relevantne usluge certificiranja ili provjere kao akreditirane organizacije. Jamstva ili izjave koje pružaju programi, revizori povezanih s programom ili revizori trećih strana koje program angažira za provedbu svojih postupaka osiguranja ne bi se trebali smatrati konačnima niti bi se na njih trebalo oslanjati zasebno. Trebalo bi uzeti u obzir stajališta drugih relevantnih dionika, uključujući sudionike programa, sindikate, udruge radnika i maloposjednika, civilno društvo i nevladine organizacije te neovisne organizacije za reviziju i osiguranje, ako su razumno dostupna.

(b) **Kontekst**

Programi certificiranja i programi provjere koju obavlja treća strana mogu biti javni ili privatni, ovisno o njihovu modelu upravljanja, bez obzira na to upravlja li njima država ili ne. Mogu biti obvezni ili dobrovoljni, ovisno o tome jesu li pravno obvezujući. Gospodarski subjekt dobrovoljno upotrebljava privatne programe, dok su javni programi često (iako ne nužno) obvezni i uspostavljaju ih zemlje iz kojih se proizvodi nabavljaju. I u javnim i u privatnim programima certificiranja i programima provjere koju obavlja treća strana nastoje se prepoznati dobri standardi zaštite okoliša putem certificiranja te su mnogi od njih znatno doprinijeli povećanju održivosti poljoprivredne proizvodnje u cijelom svijetu.

([19]) Certifikacija lanca nadzora može se upotrijebiti kao dokaz da nepoznata ili nedozvoljena roba ne može ući u lanac opskrbe. One se općenito temelje na tome da se osigura da samo dozvoljena roba i proizvodi mogu ući u lanac opskrbe na „kritičnim kontrolnim točkama”, a proizvod se može pratiti do prethodnog skrbnika (koji također mora imati certifikaciju lanca nadzora), a ne do mjesta podrijetla. Proizvod s certifikacijom lanca nadzora može sadržavati mješavinu certificiranog i drugog dopuštenog materijala iz raznih izvora. Pri upotrebi certifikacije lanca nadzora gospodarski subjekt trebao bi osigurati da su svi materijali u skladu sa zahtjevima EUDR-a i da su kontrole dovoljne za isključivanje neusklađenog materijala.

Međutim, u procjeni učinka koja je prethodila EUDR-u, koja se temelji na drugim relevantnim studijama, utvrđen je i niz razloga za zabrinutost u vezi s takvim programima, među ostalim zbog različitih razina transparentnosti i različitih pravila, postupaka i sustava osiguranja kvalitete, kao i u pogledu praćenja, otkrivanja i provedbe. Tijekom godina njihova rada zabrinutost je izražena i zbog učinkovitosti i integriteta sustava lanca nadzora i njihove izloženosti prevarama. Osim toga, nedostatak neovisnih revizija slabost je određenih privatnih programa. U posebnoj studiji koju je naručila Komisija o programima certificiranja i provjere u sektoru šumarstva i za proizvode od drva dobiveni su slični nalazi, što upućuje na nedostatak transparentnosti i rizik od djelomičnih ili čak obmanjujućih informacija ([20]).

Obvezni javni programi provjere s obvezujućim mjerama mogu uključivati visoke standarde, kako u pogledu pokrivenosti tako i u pogledu provedbe. Njima se moraju obuhvati svi gospodarski subjekti u zemlji (uključujući stavljanje na tržište i izvoz) kako bi se izbjegle rupe u zakonu i nedostaci koji bi mogli nastati kad neki gospodarski subjekti ne bi bili obuhvaćeni programom. Ti programi mogu osigurati i bolju integraciju maloposjednika tako što će se pružiti potrebna potpora za rješavanje problema troškova, koji se često smatraju znatnima, jer su zbog ekonomije razmjera MSP-ovi pri postizanju certificiranja u nepovoljnijem položaju u usporedbi s većim gospodarskim subjektima.

Kad je riječ o pouzdanosti i relevantnosti privatnih i javnih programa, svi primjenjivi elementi njihovih standarda trebali bi biti u skladu s EUDR-om (na istoj ili višoj razini), posebno u pogledu definicije pojma „koji nije povezan s deforestacijom”, zahtjeva u pogledu geolokacije i transparentnosti te zakonitosti proizvodnje.

U tom je kontekstu važno napomenuti da ne uključuju svi programi standarde i procjene koji se odnose na zakonitost proizvodnje relevantne robe te bi stoga moglo biti relevantno provjeriti koji su zahtjevi u pogledu zakonitosti obuhvaćeni programima, kako u smislu zakona koje obuhvaćaju, tako i u smislu kriterija ili pokazatelja na temelju kojih se procjenjuje usklađenost. Na primjer, programi se mogu razlikovati s obzirom na definicije onoga što treba smatrati relevantnim „zakonom” ili što je „legalno” u zemlji proizvodnje ili s obzirom na pokazatelje koji se moraju uzeti u obzir za procjenu rizika od nezakonitosti.

Interno donošenje odluka i upravljanje, uključujući izravno sudjelovanje aktera u lancu opskrbe koji traže i imaju certifikaciju ili nabavljaju i upotrebljavaju certificirane proizvode kako bi zadovoljili zahtjeve kupaca, također su elementi koji utječu na provedbu, izvršenje i vjerodostojnost svih relevantnih programa.

Kako bi se dodatno olakšala trgovina i usklađenost s EUDR-om, uspostavit će se repozitorij programa certificiranja radi pružanja transparentnih informacija o opsegu postojećih programa da bi se gospodarski subjekti mogli bolje informirati pri provedbi dužne pažnje za stavljanje proizvoda na tržište EU-a i stavljanje na raspolaganje na tržištu EU-a, a nadležna tijela pri provedbi relevantnih provjera.

Informacije o drugim relevantnim elementima svih oblika certificiranja i provjere koju obavlja treća strana dostupne su u Komisijinoj procjeni učinka ([21]), smjernicama EU-a o najboljoj praksi za dobrovoljne programe certificiranja za poljoprivredne i prehrambene proizvode ([22]) te nalazima Komisijine studije o programima certificiranja i provjere u šumarskom sektoru i za proizvode od drva ([23]).

11. **UPOTREBA U POLJOPRIVREDNE SVRHE**

1. **Uvod**

Člankom 3. točkom (a) EUDR-a zabranjuje se stavljanje na tržište Unije i stavljanje na raspolaganje na tržištu Unije ili izvoz relevantne robe i relevantnih proizvoda koji nisu povezani s deforestacijom. U članku 2. točki 13. podtočki (a) pojam „koji nije povezan s deforestacijom” znači da relevantni proizvodi sadržavaju relevantnu robu proizvedenu na zemljištu na kojem nije bilo deforestacije nakon 31. prosinca 2020., takvom relevantnom robom su hranjeni ili su proizvedeni uz upotrebu takve relevantne robe ([24]). U skladu s člankom 2. točkom 3. „deforestacija” znači prenamjena šume za upotrebu u poljoprivredne svrhe, bez obzira na to je li uzrokovana ljudskim djelovanjem ili ne.

([20]) Izvješće Europske komisije: Studija o programima certificiranja i provjere u šumarskom sektoru i za proizvode od drva (*Study on Certification and Verification Schemes in the Forest Sector and for Wood-based Products*), Ured za publikacije EU-a, 2021.

([21]) Europska komisija, SWD(2021) 326 final.

([22]) SL C 341, 16.12.2010., str. 5.

([23]) Izvješće Europske komisije: Studija o programima certificiranja i provjere u šumarskom sektoru i za proizvode od drva (*Study on Certification and Verification Schemes in the Forest Sector and for Wood-based Products*), Ured za publikacije EU-a, 2021.

([24]) Drugi element pojma „koji nije povezan s deforestacijom” iz članka 2. točke 13. podtočke (b), kojim se propisuje da relevantni proizvodi koji sadržavaju drvo ili su proizvedeni uz upotrebu drva moraju ispunjavati uvjet da je to drvo posječeno tako da nije došlo do degradacije šume, nije obuhvaćen područjem primjene ovog poglavlja, koje se konkretno odnosi na definiciju upotrebe u poljoprivredne svrhe.

U uvodnoj izjavi 36. EUDR-a objašnjeno je da bi Komisija trebala izraditi smjernice kako bi se pojasnilo tumačenje definicije „upotreba u poljoprivredne svrhe”, posebice u vezi s prenamjenom šuma u zemljište koje nije namijenjeno za poljoprivredne svrhe. I u uvodnoj izjavi 31. Uredbe o obnovi prirode ([25]) upućuje se na takve smjernice.

Stoga su glavni ciljevi ovog poglavlja sljedeći:

— pojasniti definiciju šume, mjerenje tehničkih parametara koji služe za definiranje „šume” u skladu s EUDR-om u smislu površine, prosječne visine i pokrivenosti krošnjama, posebno u slučajevima kad stabla graniče s poljoprivrednim površinama ili se s njima preklapaju (odjeljak 3.)

— pojasniti značenje „poljoprivredne površine na ugaru” i „poljoprivrednih nasada” iz članka 2. točke 5. EUDR-a, posebno uvjete pod kojima poljoprivredne površine, koje su npr. ostavljene na ugaru ili privremenom ugaru ili se upotrebljavaju za određene rasadnike, ostaju unutar značenja „upotreba u poljoprivredne svrhe” za potrebe članka 2. bez obzira na karakteristike zemljišta, kako bi se pojasnili uvjeti za prenamjenu šume u poljoprivrednu površinu (odjeljci 3. i 4.)

— pružiti smjernice na temu okolnosti u kojima bi, unatoč zabilježenom pokrovu drveća nakon 31. prosinca 2020. (krajnji datum utvrđen u članku 2. točki 13. EUDR-a), trebalo smatrati da je površina za „upotrebu u poljoprivredne svrhe” (odjeljak 4.)

— pojasniti situacije u kojima se za površinu obuhvaćenu definicijom „šume” ne bi trebalo smatrati da je prenamijenjena za „upotrebu u poljoprivredne svrhe”, već za druge namjene zemljišta, posebno:

  — za druge namjene zemljišta kako bi se spriječio, smanjio, ublažio ili preokrenuo negativan utjecaj unošenja i širenja invazivnih stranih vrsta na bioraznolikost, ili

  — za poluprirodna staništa kojima se ekstenzivno gospodari (npr. putem ekoloških pašnjaka) u skladu s planom očuvanja ili obnove kojim se provode obveze koje proizlaze iz međunarodnih konvencija o zaštiti i obnovi prirode i bioraznolikosti, ili

  — za sprečavanje šumskih požara ili uvođenje energije iz obnovljivih izvora (odjeljci 2. i 4.a)

— pružiti tumačenje „upotrebe u poljoprivredne svrhe” u skladu s EUDR-om, uzimajući u obzir definicije utvrđene u primjenjivim propisima EU-a i napomenama s objašnjenjima koje su dogovorene na međunarodnoj razini (odjeljci 4., 4.c i 4.d)

— pojasniti kombinirane i sinergijske upotrebe površina s pokrovom drveća koje su obuhvaćene definicijama iz EUDR-a, kao što su poljoprivredno-šumarski, šumarsko-ispašni i poljoprivredno-šumarsko-ispašni sustavi (odjeljak 4.d)

— pojasniti različite vrste korištenja zemljišta na istom području te korištenje katastarskih planova i zemljišnih knjiga (odjeljak 5.).

2. **Pojašnjenje prenamjene šume u zemljište koje nije namijenjeno za poljoprivredne svrhe**

Relevantno zakonodavstvo:

EUDR – uvodna izjava 36., članak 2. točke 3., 5. i 13. – Definicije; članak 3. točka (a) – Zabrana

U skladu s člankom 2. točkom 3. EUDR-a „deforestacija” znači prenamjena šume za upotrebu u poljoprivredne svrhe i trebalo bi je tumačiti kao prenamjenu zemljišta iz „šume” kako je definirano u članku 2. točki 4. EUDR-a (detaljnije pojašnjeno u odjeljku 3.) u „upotrebu u poljoprivredne svrhe” kako je definirano u članku 2. točki 5. EUDR-a (detaljnije pojašnjeno u odjeljcima 4., 4.c i 4.d). U tom pogledu opseg prenamjene u poljoprivredne svrhe nije relevantan, a zbog takve prenamjene roba uključena u područje primjene proizvedena na takvom zemljištu postaje neusklađena ako je do krčenja šuma došlo nakon 31. prosinca 2020.

Kategorizacija područja kao „deforestiranog” temelji se na objektivnom kriteriju je li šuma prenamijenjena za određenu upotrebu i svrhu, koji je neovisan o zakonito registriranoj upotrebi i zemljopisnim granicama zemljišne čestice ili o tome tko ili što je izvor deforestacije.

([25]) SL L, 2024/1991, 29.7.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1991/oj.

Za potrebe te uredbe prenamjena šume u druge namjene zemljišta koje nisu obuhvaćene definicijom „upotrebe u poljoprivredne svrhe” znači da ta prenamjena nije obuhvaćena definicijom „deforestacije” (vidjeti pojedinosti o „upotrebi u poljoprivredne svrhe” u odjeljku 4.). To uključuje prenamjenu šuma u područja urbane infrastrukture kao što su elektroenergetski vodovi, ceste, gradovi i naselja, za nepoljoprivredna industrijska područja ili za uvođenje energije iz obnovljivih izvora.

Prenamjena šumskog zemljišta nije obuhvaćena definicijom „deforestacije” na temelju EUDR-a ni ako primarna svrha prenamjene i njegova naknadnog korištenja nije upotreba u poljoprivredne svrhe, već npr. uvođenje energije iz obnovljivih izvora, industrijska upotreba, obnova bioraznolikosti, sprečavanje šumskih požara, dobrobit životinja u ekstremnim klimatskim uvjetima ili upravljanje invazivnim stranim vrstama. Pomoćne poljoprivredne djelatnosti mogu se obavljati ako su ključne za potporu primarnoj svrsi prenamjene i korištenja zemljišta nakon prenamjene (vidjeti odjeljak 4.a) ili ako poljoprivredna djelatnost ne mijenja prevladavajuću namjenu šume (vidjeti odjeljak 4.b).

Za provedbu odredaba odgovorne su države članice. Pri primjeni ovih smjernica na pojedinačne slučajeve države članice trebale bi osigurati da se na odgovarajući način uzmu u obzir posebne okolnosti svakog slučaja, vodeći računa i o relevantnim odredbama Ugovora. U slučajevima u kojima su aktivnosti zanemarive, s obzirom na sve okolnosti o kojima je riječ, trebalo bi poštovati načelo proporcionalnosti.

3. **Definicija „šume”**

Relevantno zakonodavstvo:

EUDR – članak 2. točka 4. Definicije

U skladu s člankom 2. točkom 4. EUDR-a područje se smatra „šumom” ako ima sljedeća obilježja:

— **zemljište koje je veće od 0,5 hektara** – to znači da površina sa stablima opisana opsegom pokrivenosti krošnjama iznosi najmanje 0,5 hektara,

— **stabla viša od 5 metara** – to znači da vrh stabala doseže prosječnu visinu od najmanje 5 metara,

— **krošnje koje pokrivaju više od 10 % površine** – to znači da je omjer pokrivenosti krošnjama stabala koja čine sastojinu stabala i područja na kojem se nalazi sastojina stabala veći od 10 %,

— **stabla koja mogu dosegnuti te vrijednosti *in situ*** – to znači površine s mladim stablima koje još nisu dosegnule, ali se očekuje da će dosegnuti pokrivenost krošnjama od 10 % i visinu drveća od 5 metara. To posebno uključuje područja koja privremeno nisu pošumljena zbog gole sječe u okviru prakse gospodarenja šumama ili prirodnih katastrofa i za koja se očekuje da će šuma na njima ponovno narasti,

— **isključuje se zemljište koje uglavnom služi za upotrebu u poljoprivredne svrhe ili koje se uglavnom upotrebljava kao urbano zemljište** – to znači da se šuma određuje na temelju prisutnosti stabala i odsutnosti druge prevladavajuće kategorije korištenja zemljišta (vidjeti u nastavku i odjeljak 4.).

Obilježja površine zemljišta, prosječne visine i pokrivenost krošnjama moraju biti prisutna ili mora postojati mogućnost da se ti pragovi istodobno dosegnu in situ.

U kontekstu EUDR-a trebalo bi smatrati da **„upotreba kao urbano zemljište”** prevladava, na primjer, u slučaju parkova i vrtova u urbanim područjima, neovisno o dosezanju pragova iz definicije šume. Za više informacija o prevladavajućoj **„upotrebi u poljoprivredne svrhe”** vidjeti odjeljak 4.

Pod uvjetom da ima obilježja iz definicije, područje „šume” uključuje, ali nije ograničeno na:

— područja koja su okružena šumama ili su s njima usko povezana, a koriste se za šumarstvo, kao što su šumske ceste, protupožarne prosjeke i druga mala otvorena područja, osim ako su uspostavljena na pojedinačnim zemljištima u privatnom posjedu

— zemljište koje je općenito napušteno više od 10 godina s obnovom stabala koja su ispunila kriterije za „šumu” (vidjeti u vezi sa „zemljištem na ugaru” u odjeljku 4.)

— mangrove u područjima plime i oseke, bez obzira na to je li to područje klasificirano kao kopno ili ne

— rasadnike šumskih vrsta uzgojenih na šumskom području kako bi se zadovoljile vlastite potrebe vlasnika šuma

— područja izvan zakonski određenog šumskog zemljišta koja ispunjavaju kriterije definicije „šume”.

Definicija „šume” isključuje sastojine stabala u sustavima poljoprivredne proizvodnje. Za više informacija vidjeti odjeljke 4.c i 4.d.

4. **Definicija „upotrebe u poljoprivredne svrhe” i iznimke**

Relevantno zakonodavstvo:

EUDR – članak 2. točka 5. Definicije

U skladu s člankom 2. točkom 5. EUDR-a smatra se da je površina namijenjena za „upotrebu u poljoprivredne svrhe” ako se zemljište koristi za potrebe poljoprivrede.

(a) *Pojašnjenje korištenja za potrebe poljoprivrede*

U skladu s člankom 2. točkom 5. zemljište se koristi za potrebe poljoprivrede (među ostalim) u sljedećim slučajevima:

— *poljoprivredni nasadi* – definirani u članku 2. točki 6. EUDR-a. Za detaljnije smjernice o „poljoprivrednim nasadima” vidjeti odjeljak 4.c,

— *poljoprivredne površine na ugaru* – poljoprivredne površine ostavljene na ugaru trebalo bi razmotriti u kombinaciji sa „zemljištem na privremenom ugaru”, kako je navedeno u nastavku ovog odjeljka,

— *uzgoj životinja* – to uključuje površine privremenih ili trajnih pašnjaka te poljoprivredne objekte za uzgoj i smještaj životinja.

Treba napomenuti da kategorije „poljoprivredni nasadi”, „poljoprivredne površine na ugaru” i površine „za uzgoj životinja” predstavljaju nepotpun popis primjera za „upotrebu u poljoprivredne svrhe”.

Za potrebe te uredbe zemljište koje se upotrebljava u poljoprivredne svrhe trebalo bi tumačiti tako da obuhvaća sljedeće kategorije korištenja zemljišta:

— zemljište pod privremenim usjevima, što znači sve zemljište koje se koristi za usjeve s ciklusom rasta obično kraćim od jedne godine, uključujući višegodišnje privremene usjeve,

— zemljište pod privremenim livadama i pašnjacima, što znači zemljište na kojem se uzgaja zeljasta krma ili trava za košnju ili ispašu u razdoblju kraćem od pet godina zaredom,

— zemljište na ugaru ili zemljište na privremenom ugaru, što znači poljoprivredno zemljište dulje ostavljeno na odmoru prije ponovne obrade, ispaše ili korištenja za druge poljoprivredne aktivnosti. To može biti unutar sustava plodoreda poljoprivrednih gospodarstava ili zbog opravdanih razloga ili iznimnih okolnosti kao što su oružani sukob, šteta od poplava, nestašica vode, nedostupnost sirovina, uključujući gospodarske, socijalne (bolest, sporovi vezani uz nasljeđivanje) ili pravne razloge (sudski postupak itd.). NB: za zemljište na ugaru ili zemljište koje je ostalo dulje na ugaru trebalo bi smatrati da se i dalje „upotrebljava u poljoprivredne svrhe” općenito [deset] godina. Međutim, može se smatrati da dotična površina ostaje u kategoriji „upotrebe u poljoprivredne svrhe” dulje od tog razdoblja ako se dokaže da se poljoprivredne djelatnosti nisu mogle nastaviti zbog nekog od prethodno navedenih razloga. Navedeni razlog mora obuhvaćati cijelo razdoblje u kojem je zemljište bilo na ugaru ili na privremenom ugaru. Ako se to dokaže, trebalo bi se smatrati da se zemljište kontinuirano upotrebljava u poljoprivredne svrhe, osim ako u mu je prema nacionalnom pravu službena namjena šuma,

— zemljište pod trajnim nasadima, što znači zemljište zasijano dugoročnim usjevima koji se ne moraju ponovno saditi nekoliko godina, obično pet ili više godina. Zemljište pod trajnim nasadima uključuje i zemljište koje se koristi za uzgoj trajnih nasada pod zaštitnim pokrovom, što je opisano u odjeljku 4.b

— zemljište pod trajnim livadama i pašnjacima, što znači zemljište koje se koristi pet godina zaredom ili dulje za ispašu životinja ili za krmne usjeve, bilo da se siju ili rastu prirodno,

— zemljište pod poljoprivrednim zgradama i dvorištima, što znači površine koje zauzimaju zgrade poljoprivrednih gospodarstava (hangari, štaglji, podrumi, silosi), zgrade za uzgoj životinja (štale, obori, torovi, kokošinjci) i seoska dvorišta,

— smatra se da za potrebe EUDR-a zemljišna čestica ostaje u upotrebi za poljoprivredne svrhe i proizvođač može na njoj nastaviti s poljoprivrednom djelatnošću ako se na temelju dovoljno uvjerljivih dokaza može dokazati i da (i) zemljišna čestica bila je „upotrebljavana u poljoprivredne svrhe" kako je prethodno opisano prije 31. prosinca 2020. i da (ii) proizvođač je odlučio saditi kulture kratkih ophodnji ili se obvezao na privremeno pošumljavanje prije tog datuma ili nakon tog datuma te to zemljište nije obuhvaćeno planom upravljanja šumama ili zakonodavstvom kojim se zahtijeva gospodarenje šumama ili zaštita šume na toj zemljišnoj čestici

— prethodno navedene kategorije korištenja poljoprivrednog zemljišta mogu obuhvaćati i površine na kojima se nalaze elementi krajobraza, koji se potiču zbog bioraznolikosti ili okoliša.

Obnova, upravljanje invazivnim vrstama, sprečavanje šumskih požara, dobrobit životinja, iskorištavanje energije iz obnovljivih izvora

Za zemljište koje je prenamijenjeno za jednu ili više primarnih namjena navedenih u nastavku **ne** bi se trebalo smatrati da je pretvoreno u zemljište za upotrebu u poljoprivredne svrhe ako je prenamijenjeno kako bi se:

— spriječio, sveo na najmanju moguću mjeru, ublažio ili poništio negativan učinak unošenja i širenja invazivnih stranih vrsta na bioraznolikost, ako je prenamjena ograničena na ono što je strogo nužno i podržana planovima prevencije, planovima upravljanja ili službenim ovlaštenjima, ili

— spriječio ili sveo na najmanju moguću mjeru i ublažio rizik od šumskih požara, ako je prenamjena ograničena na ono što je strogo nužno i podržano planovima za sprečavanje požara, planovima upravljanja šumama ili službenim ovlaštenjima, ili

— osigurala usklađenost sa zakonima o dobrobiti životinja ako je izgradnja objekata (trajnih i privremenih) za smještaj životinja nužna za osiguravanje njihove dobrobiti i ograničena na minimalno neophodno područje za izgradnju i ako ta aktivnost ne utječe na kategorizaciju okolnih područja kao šume, ili

— osigurala obnova i, nakon toga, upravljanje očuvanjem ekosustava velike važnosti za očuvanje bioraznolikosti (kao što su, na primjer, određene vrste vriština, močvarnih područja ili travnjaka) ako se to zahtijeva planom očuvanja ili obnove (na primjer planom upravljanja zaštićenim područjem ili nacionalnim ili regionalnim planom za obnovu prirode) kojim se provode obveze koje proizlaze iz globalnih multilateralnih sporazuma o zaštiti i obnovi prirode i bioraznolikosti, kao što su Konvencija o biološkoj raznolikosti i Globalni okvir za bioraznolikost iz Kunminga i Montreala, ili

— iskorištavalo energiju iz obnovljivih izvora (npr. gradnjom vjetroelektrana, postavljanjem fotonaponskih sustava),

čak i ako se mogu obavljati pomoćne poljoprivredne djelatnosti ako su ključne za potporu primarnoj svrsi prenamjene i korištenja zemljišta nakon prenamjene.

(b) *Pojašnjenje prevladavajućeg načina korištenja zemljišta*

U skladu s člankom 2. točkom 4., zemljište koje se pretežno koristi za poljoprivredu nije obuhvaćeno definicijom „šume".

U kontekstu EUDR-a, za potrebe izuzeća iz definicije „šume" iz članka 2. točke 4., **„upotreba u poljoprivredne svrhe"** trebala bi se smatrati prevladavajućom u sljedećim slučajevima, pri čemu popis nije potpun:

— sezonska (npr. ljetna) ispaša ili privremena silvopastoralna ispaša na područjima prekrivenima drvećem koja ne pripadaju kategoriji primarnih šuma (npr. na poluprirodnim pašnjacima ili na prirodnim pašnjacima s promjenjivim pokrovom drveća)

— ako su zbog klimatskih uvjeta (npr. privremeni snježni pokrov) šumska ispaša ili poljoprivredno-šumarske prakse ograničeni na određeno razdoblje u godini, mogu se smatrati prevladavajućim načinom korištenja

— ostavljanje zaštitnih skupina stabala za različite svrhe zaštite okoliša ili biološke raznolikosti na pretežno poljoprivrednoj površini (npr. pašnjaku), čak i ako ta površina doseže pragove iz definicije „šume".

Ti se slučajevi razlikuju od pomoćnih poljoprivrednih djelatnosti u kontekstu prenamjene u svrhu obnove ili suzbijanja invazivnih stranih vrsta, koje nisu obuhvaćene „upotrebom u poljoprivredne svrhe", vidjeti prethodno navedeno.

S druge strane, za potrebe EUDR-a **„upotreba u poljoprivredne svrhe" ne** bi se trebala smatrati **prevladavajućom**, primjerice u slučaju male proizvodnje sporednih proizvoda (npr. kave) i povremene ekstenzivne ili male ispaše u šumama sve dok proizvodnja i povezane aktivnosti nemaju štetan učinak na šumsko stanište.

(c) *Definicija „poljoprivrednog nasada"*

Relevantno zakonodavstvo:

EUDR – članak 2. točka 6. Definicije

„Poljoprivredni nasadi" uključeni su u definiciju „upotrebe u poljoprivredne svrhe" iz članka 2. točke 5. EUDR-a.

Definicija „poljoprivrednih nasada" iz članka 2. točke 6. EUDR-a prvenstveno se odnosi na „zemljište sa sastojinama stabala u sustavima poljoprivredne proizvodnje, kao što su nasadi voćaka, plantaže palmi uljarica, maslinici", tj. zemljište pod usjevima, uključujući trajne nasade, kako je opisano u odjeljku 4.

Drugo, ta se definicija odnosi na „poljoprivredno-šumarske sustave, na kojima se usjevi uzgajaju pod pokrovom stabala", što je objašnjeno u odjeljku 4. točki (d) i mora se tumačiti zajedno s iznimkom ako se prevladavajući način korištenja zemljišta ne mijenja. U članku 2. točki 6. EUDR-a dodatno se pojašnjava da su svi nasadi relevantne robe koji nisu drvo obuhvaćeni pojmom „poljoprivredni nasadi", stoga su ti nasadi obuhvaćeni definicijom „upotrebe u poljoprivredne svrhe".

Naposljetku, u članku 2. točki 6. EUDR-a utvrđeno je da su poljoprivredni nasadi isključeni iz definicije „šume". To znači da površine koje ispunjavaju kriterije poljoprivrednih nasada nisu obuhvaćene definicijom šume, čak i ako uključuju stabla kao što su kaučukovac ili palma uljarica.

(d) *Pojašnjenje „poljoprivredno-šumarskog sustava"*

Relevantno zakonodavstvo:

EUDR – uvodna izjava 37. i članak 2. točka 6. – Definicije

Prema dokumentima FAO-a ([26]) „poljoprivredno šumarstvo" je zajednički naziv za sustave korištenja zemljišta i tehnologije u kojima se drvenaste višegodišnje biljke (drveće, grmlje, palme, bambus itd.) namjerno kombiniraju na istoj jedinici upravljanja zemljištem s poljoprivrednim usjevima i/ili životinjama, u nekom obliku prostornog rasporeda ili vremenskog slijeda. U poljoprivredno-šumarskim sustavima prisutne su i ekološke i gospodarske interakcije među različitim komponentama. Postoje dva osnovna poljoprivredno-šumarska sustava: simultani i sekvencijalni. U simultanim sustavima drveće i usjevi ili životinje zajedno se uzgajaju na istom zemljištu, dok u sekvencijalnim sustavima usjevi i drveće naizmjence zauzimaju većinu istog prostora, čime se smanjuje njihova konkurencija.

([26]) FAO 2003. Višejezični pojmovnik zemljoposjedništva. Poglavlje 7. Zemljište u poljoprivrednom, stočarskom i šumarskom kontekstu.

Agrošumarstvo može se odnositi i na određene šumarske prakse kojima se dopunjuju poljoprivredne aktivnosti, kao što su poboljšavanje plodnosti tla, smanjivanje erozije tla, poboljšavanje upravljanja riječnim slivovima ili osiguravanje hlada i hrane za stoku ([27]).

U uvodnoj izjavi 37. podsjeća se da se u definicijama FAO-a poljoprivredno-šumarski sustavi ne smatraju šumama, nego upotrebom u poljoprivredne svrhe te da obuhvaćaju razne situacije kao što su one u kojima se usjevi uzgajaju pod pokrovom drveća, kao i poljoprivredno-šumarske, šumarsko-ispašne i poljoprivredno-šumarsko-ispašne sustave.

S obzirom na to da definicija „šume" iz članka 2. točke 4. EUDR-a isključuje zemljište koje uglavnom služi za „upotrebu u poljoprivredne svrhe", može se zaključiti da se zemljište koje se pretežno upotrebljava u „poljoprivredno-šumarskim sustavima" u svrhe navedene u uvodnoj izjavi 37. ne može smatrati „šumom". U tom slučaju i za potrebe Uredbe, za to se zemljište mora smatrati da se „upotrebljava u poljoprivredne svrhe". Za pomoćne poljoprivredne djelatnosti, uključujući poljoprivredno-šumarske djelatnosti u kontekstu obnove, vidjeti odjeljak 2.

5. **Pojašnjenje korištenja zemljišta u slučaju više načina korištenja zemljišta na istom području te korištenje zemljišnih knjiga i katastarskih planova**

Ako zemljišna čestica sadržava i površinu obuhvaćenu definicijom „šume" i površinu koja se upotrebljava u poljoprivredne svrhe, te dvije površine treba razmatrati zasebno. Površina koja ispunjava kriterije definicije „šume" obuhvaćena je područjem primjene Uredbe, dok površina koja ispunjava kriterije „upotrebe u poljoprivredne svrhe" nije obuhvaćena područjem primjene Uredbe u smislu prenamjene.

Nije bitno je li dio zemljišne čestice koji se koristi za poljoprivredu veći od dijela te zemljišne čestice koji se u skladu s definicijom smatra šumom. Na primjer, ako posjed od 10 hektara ima površinu od 2 hektara koja se prema objektivnim kriterijima može smatrati šumskom površinom, a 8 hektara upotrebljava se u poljoprivredne svrhe, ta se 2 hektara šume klasificiraju kao šuma, bez obzira na činjenicu da čine samo 20 % površine posjeda.

Pri procjeni čini li određena zemljišna čestica šumu, stvarno stanje u smislu postojanja šume trebalo bi imati prednost pred oznakom u zemljišnim knjigama i katastarskim planovima. Za dokazivanje upotrebe u poljoprivredne svrhe u prošlosti, zemljišne knjige i katastarski planovi mogu biti dodatni elementi za dopunu satelitskih podataka. Nadalje, planovi upravljanja šumama i registri šumskih područja mogu biti korisni pri utvrđivanju je li određeno područje zapravo šuma koja je trenutačno bez šumskog pokrova, posebno u slučaju kad je dotično područje privremeno bez šumskog pokrova zbog prakse gospodarenja šumom, prirodne katastrofe ili prvih godina pošumljavanja. Opservatorij EU-a ([28]) koji osigurava Komisija je besplatan alat za utvrđivanje globalnog šumskog pokrova 2020. dostupan svim dionicima. Međutim, Opservatorij je neisključiv, neobvezan i nema pravnu vrijednost. Javni i privatni dionici mogu koristiti sve karte ili druge podatke koje smatraju prikladnima za svoje postupke dužne pažnje ili provjere.

([27]) FAO-ov Svjetski program za popis poljoprivrednih gospodarstava 2020., sv. 1., str. 120., točke 8.12.12. i 8.12.13.

([28]) Opservatorij EU-a za deforestaciju i degradaciju šuma: https://forest-observatory.ec.europa.eu/forest/gfc2020.